

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**TARTUMAA KUVAND
ETTEVÕTLUSKESKKONNANA EKSPERTIDE JA
ETTEVÕTJATE HINNANGUL**
Bakalaureusetöö

Autor: Gert D. Hankewitz
Juhendaja: Aune Past MA

Tartu
2011

SISUKORD

1. SISSEJUHTATUS	3
2. ÜLEVAADE TARTU MAAKONNAST	5
3. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	9
3.1. Kuvandi definitsioonid.....	9
3.2. Ettevõtlus ja ettevõtluskeskkond.....	13
3.3. Uurimisküsimused ja hüpoteesid	15
4. METOODIKA	17
5. TULEMUSTE ESITLUS	19
5.1 Valim.....	19
5.2 Järeldused.....	20
5.2.1 Milline on Tartumaa kuvandi suur- ja väikeettevõtjate seas ning kas see meelitab ettevõtlusega tegelema?	20
5.2.2. Kuidas tajuvad Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna mainet ettevõtluse arengu eest vastutavad spetsialistid?.....	28
6. DISKUSSIOON	33
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	38
VIIDATUD ALLIKAD	40
LISAD.....	42
Lisa 1. Intervjuud	42
Lisa 1.1. Aare Villem, ettevõtja, Luunja vald.....	42
Lisa 1.2. Rein Kilk, suurettevõtja, Tartu vald.....	43
Lisa 1.3. Raivo Külasepp, Grüne Fee	46
Lisa 1.4. Urmo Männik, väikeettevõtja	48
Lisa 1.5. Neinar Seli, suurettevõtja.....	50
Lisa 1.6. Indrek Einasto, väikeettevõtja Vara vald	52
Lisa 2. Intervjuud ettevõtluse spetsialistidega	54
Lisa 2.1. Intervjuu Kristiina Liimandiga – Tartumaa Arendusselts SA juhataja.....	54
Lisa 2.2. Intervjuu Siim Ausmehega – Tartu Ärinõuandla SA spetsialist.....	56
Lisa 2.3. Intervjuu Piret Arusaarega – Tartu Ärinõuandla SA juhataja.....	59

1. SISSEJUHTATUS

Piirkonna kuvandi analüüsil ja mainekujunduslike strateegiate loomisel käsitletakse piirkonda kolmest erinevast sihtrühmast lähtuvalt: elanikest, turistidest ja ettevõtjatest. Enamasti on kõige ulatuslikum piirkonna kui elukeskkonna roll.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on analüüsida Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandit ettevõtlusega seotud inimeste seas. Autor otsib lisaks kuvandi kaardistamisele ka seost ettevõtluskeskkonna kuvandi ja ettevõtlusega seotud käitumise vahel. Töö põhiprobleemid keskenduvad sellele, milline on Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvand, kas see on selge ja paljudimensiooniline ning kas on näha seost kuvandi ja ettevõtjate käitumise vahel.

Tööd ajendas kirjutama asjaolu, et suurem osa Eesti ettevõtlusest on kogunenud riigi pealinna ümbrusesse Harjumaale. Kuigi statistika näitab, et Tartumaa on ettevõtluse aktiivsusest teine maakond Eestis, on ettevõtete arv piirkonniti väga erinev. Näiteks oli 2009. aastal statistikaameti andmeil Harjumaal ühe elaniku kohta 0,08 ettevõtet, samas Tartumaal ühe elaniku kohta ainult 0,05 firmat.

Töö autor loodab olla abiks Tartu maakonna ettevõtluskeskkonna loojatele ja kujundajatele, kuna töö tulemused võimaldavad tulevikus Tartumaa omavalitsustel paremini investoreid kõnetada, tuues esile piirkonna tugevad küljed ja osundades nõrkustele.

Enne käesoleva töö kallale asumist ajas autor ka sarnaste, varem tehtud selleteemaliste uuringute jälgi, kuid kahjuks ei õnnestunud tal ühtegi vastavasisulist uurimust leida.

Teisalt ei saa siiski väita, et varem pole uuritud Tartumaa ning selle keskuse - Tartu - kuvandit. Ettevõtluse asemel on neis töödes keskendutud siiski teistele aspektidele. Näiteks on uuritud Tartut turismiühikohana (Ojamaa 2009), elukeskkonnana (Ird 2008) ja õppimiskohana (Reili 2010).

Aune Past on varem (2009) uurinud Tartumaa kohaturundust, kuid on selles keskendunud põhiliselt piirkonna kohalike omavalitsuste kodulehekülgede analüüsimisele ning meediakajastusele ehk sellele, millisena paistavad Tartu maakonna omavalitsused välismaailmale läbi meedia ning kui oluliseks peavad üleriigilised ajalehed piirkonna kajastamist.

Ajaleht Äripäev koostab küll iga-aastaseid maakondade ettevõtete TOPe, kuid neis keskendutakse firmade järjestamisele majandustulemuste põhjal, mitte sellele, millisena näiteks Tartumaa ettevõtted oma tegutsemispiirkonda näevad.

Käesolev töö on üles ehitatud vastavalt Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi koduleheküljel olevale lõputöö kirjutamise juhendile ning koosneb kaheksast osast: sissejuhatus tutvustab töös käsitlevate probleemide-küsimuste konteksti ning esitab töö eesmärgi ning põhiprobleemi ja annab ülevaate töö struktuurist; ülevaade Tartumaa ettevõtluse olukorrast; töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad, kus antakse ülevaade kuvandist, ettevõtluskeskkonnast ning kuvandi ja käitumise seoste käsitlustraditsioonist ning defineeritakse põhimõisted ning esitatakse uurimisküsimused; metoodika osa kirjeldab kasutatud metoodikat koos viidetega asjakohasele metoodilisele kirjeldusele; tulemuste esitus ning järeldused; diskussioon; kokkuvõte ning summary.

2. ÜLEVAADE TARTU MAAKONNAST

Rahvaarv – 145 244

Pindala – 2992,74 km²

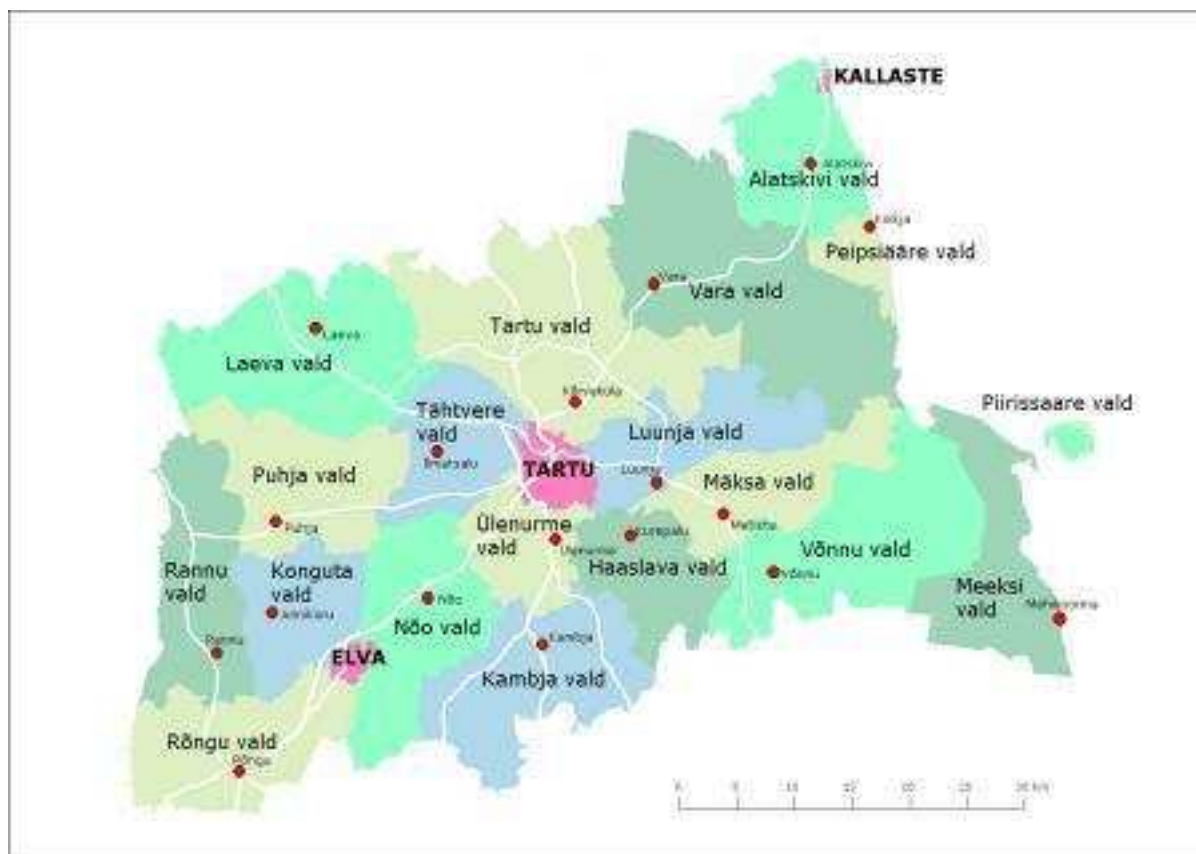
Asustustihedus – 48,5 elanikku km² kohta

Maakonna keskus – Tartu linn

Omavalitsusüksusi – 3 linna ja 19 valda

(Tartumaa kodulehekülj... 2011)

Joonis 2.1

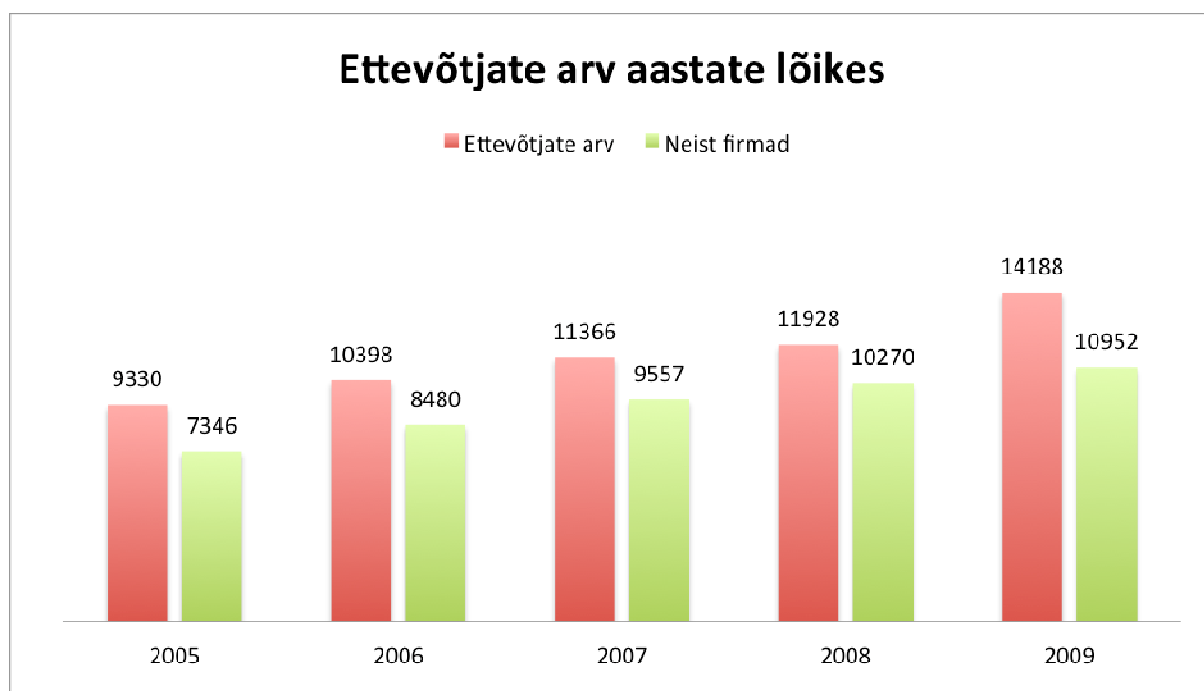

Tartu maakonna omavalitsuste ülevaade. Allikas: Tartu maakonna kodulehekülj.

Tartumaa tähtsamad tööstusharud on elektroonikatööstus, klaaspakettide ja kilepakendite tootmine, metallitööstus, mööbli-, toiduainete-, rõiva- ja jalatsitööstus, ehitus. Oluline koht Tartumaa ettevõtluses on Tartu Teaduspargil, kus Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooli teadlaste osalusel luuakse sobiv ettevõtluskeskkond teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete tekkeks. (Tartumaa kodulehekülj... 2011)

Tartumaa tuntumad ettevõtted on maakonna kodulehekülje järgi AS A. Le Coq, Enics Eesti AS, Saint-Gobain Sekurit Eesti AS, Metec OÜ, Nõo Lihatoöstus, AS Ilves-Extra, AS Samelin, AS Estiko-Plastar, AS Arens-Mööbel, Kodumaja AS, Salvest AS, Regio AS, Respo Haagised AS jt. Tartumaa suurim põllumajandusettevõte on põhiliselt loomakasvatusega tegelev AS Tartu Agro. (Tartumaa kodulehekülg... 2011)

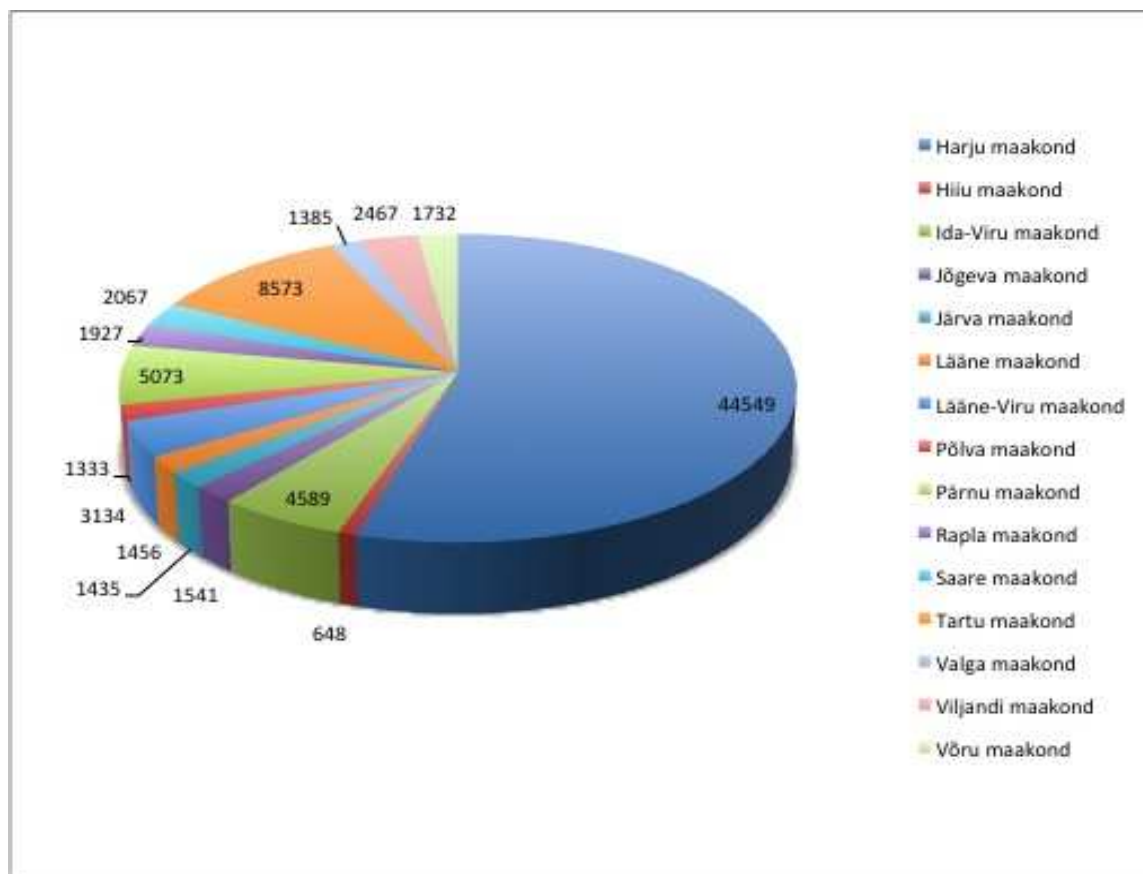
Joonis 2.2

Tartumaa ettevõtluse hetkeseis: äriühingute ja FIEde jaotus. Allikas: statistikaamet

Joonis 2.3 annab ülevaate, milline on Tartu maakonna hetkeseis teiste Eesti maakondadega võrreldes. Sellest selgub, et suurem osa ettevõtlusest on kogunenud Harjumaale ning Tartumaa on ettevõtete arvu poolest teisel kohal.

Joonis 2.3

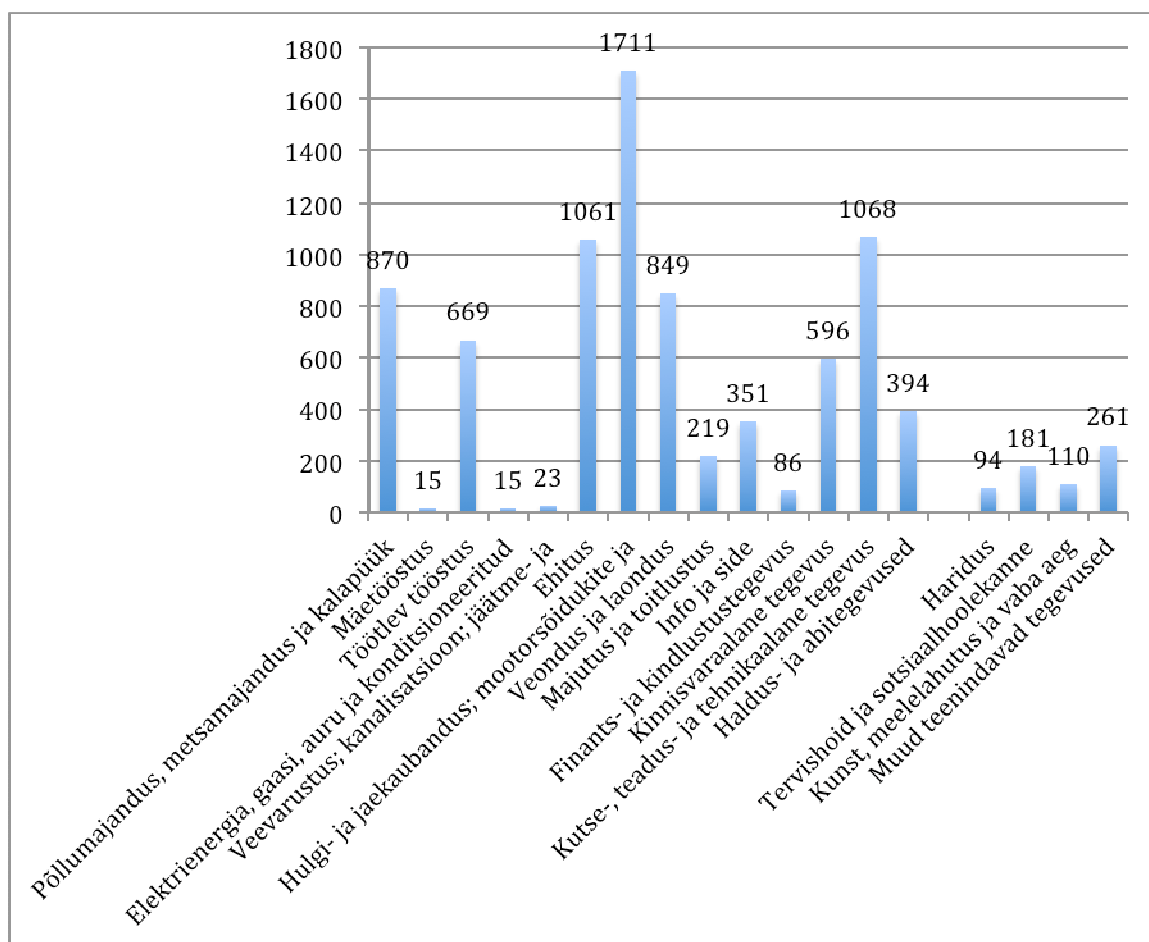

Statistikaameti andmeil on suurim ettevõtete hulk – 44 549 – Harjumaal ning teisel kohal on 8573 ettevõttega Tartumaa. Allikas: statistikaamet

Statistikaamet annab ka ülevaate Tartumaa ettevõtlusest sektorite põhiselt. Siinjuures on tegemist 2009. aasta andmetega, kuna hilisemaid pole amet veel väljastanud.

Andmetest selgub, et esimesel kohal on Tartumaal hulgi- ja jaekaubandussektor, millele järgnevad kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevusega seotud firmad ning põllu- ja metsamajandusettevõtted. Oluline on märkida, et statistikaamet kajastab Tartumaa andmete hulgas andmeid ka Tartu kohta.

Joonis 2.4

Statistikaameti andmete kohaselt on suurimaks ettevõtlusharuks Tartu maakonnas hulgi- ja jaekaubandus. Allikas: statistikaamet

3. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

3.1. Kuvandi definitsioonid

Bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks on selgitada välja Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvand.

Uurides erinevate autorite teoseid (Vos ja Schoemaker 2006, Bromley 1993, Fombrum 1996, Past 2007), on selgunud, et kuvandi sünonüümina kasutatakse sageli väljendit “imago”. Antud töös eelistan kasutada mõistet “kuvand”, kuid pean seda imago sünonüümiks. Kuvand on väga tihedalt seotud mainega ehk reputatsiooniga. Mõisteid “maine” ja “reputatsioon” kasutan sünonüümidena.

Eesti keeles on mõisted kuvand ja maine justkui midagi abstraktset. Üldjuhul ei mõelda neid tarvitades nende teadusliku sisu peale. Tihti kasutatakse nimetatud mõisteid väljaspool teaduskirjandust, eriti reklaamifirmade poolt kui atraktiivseid sõnu, mis märgivad erinevaid tegevusi alates kirevast lipsust ja lõpetades kuritegeliku minevikuga. Väiksemal määral on neid mõisteid kasutatud ka erinevates arvamuskirjandustes, kuid sel juhul ei ole üht teisest eristatud ning neid on kasutatud üksteise sünonüümidena või pole autorid kaalunudki, et neil võiks olla sisuline erinevus.

Teoreetikud Vos ja Schoemaker (2006:15) eristavad mõistetena nii imagot kui ka mainet, kuigi tunnistavad samas, et nende kahe mõiste vahel on raske vahet teha. Nende hinnangul on kuvandil kaheksa tunnust:

1. Kuvand on kogemus, mis kujuneb inimese peas.
2. Kuvand on personaalne ning ühe objekti kuvand võib erinevate inimeste jaoks olla erinev.
3. Kuvand on ajaga seotud, st et seda mõjutavad aja jooksul erinevad tegurid, mis lisavad uusi hinnanguid või võtavad ära varasemaid uskumusi teatud objektist.

4. Kuvand võib olla nii ähmane kui ka täielikult selge ning piiratud kui ka täielikult mõistetav.
5. Kuvand võib väljendada organisatsiooni tegelikku olemust, kuid ei pruugi seda teha.
6. Kuvand kujuneb isiklike või kaudsete kogemuste põhjal.
7. Kuvand sisaldab endas muljeid ja hinnanguid ühe organisatsiooni kohta.
8. Kuvand võib mõjutada inimeste käitumist

Ronald D. Smith (2007) on kirjutanud, et kuvand varieerub inimeste ja erinevate sihtgruppide vahel. *“Kuvand on see, mida inimesed organisatsiooni kohta mõtlevad. Täpsemalt on see kõikide avalikkusele suunatud sõnumite mõju. Kuvand põhineb nii näol kui teol – verbaalsetel, visuaalsetel ja käitumuslikel sõnumitel, mis võivad olla planeeritud või planeerimata ja mis tulevad organisatsiooni seest, jättes individuaalsele jälgijale või konkreetsele publikule mulje.”*

Vos ja Schoemaker tsiteerivad Kotlerit ja Foxi: *“On kaks erinevat imago kujunemise teooriat. Üks ütleb, et imago kujuneb objektipõhiselt ning teine, et imago kujuneb selle vastuvõtja kohaselt. Tõde on tõenäoliselt seal vahepeal. Imago kujuneb nii objekti kui ka vastuvõtja iseloomuomaduste mõjutustel.”* (Kotler & Fox 1985, Vos & Schoemaker 2006:57 kaudu).

Oma töös lähtun kognitiivsest imagokäsitlusest, mida on defineerinud Past (2007) ning mille kohaselt on imago isiku meeltes olev kujutluspilt, mille kujunemist mõjutavad organisatsiooni käitumine ja kommunikatsioon ning inimese enda sotsiaalne kogemus.

Lisaks ütleb Past (2009) kuvandi kohta, et see on kujutluspilt kellestki või millestki ehk see on viis, kuidas millestki või kellestki mõeldakse. Ta lisab, et imago on kahetasandiline: on olemas organisatsiooni eneseimago, millele vastavalt luuakse organisatsiooni kommunikatsioon ning teisalt tekivad imagod sihtgruppides, kes organisatsiooniga kokku puutuvad (Past 2007).

Past (2007) jätkab, et organisatsioonil on samaaegselt palju imagoid, erinev imago näiteks töötajate, tarbijate, seadusandjate, noorte või vanade seas ning kõik imagod on

nende loojate jaoks õiged.

Samas peab imago eristama identiteedist. Vosi ja Schoemakeri (2006) käsitluse kohaselt on identiteet organisatsioonis tegelikult olemas, samas mil imago ei pruugi olla täielik tõde.

Nende hinnangul on väga oluline leida tasakaal kahe nähtuse vahel, kuna kui imago on identiteedist negatiivsem, on see organisatsioonile kahjulik ning võib tähendada vähem kliente, tarbijaid, raha jne. (Vos & Schoemaker 2006).

Sama väidab ka Past (2007), kes on kirjutanud, et kuvand ja tegelikkus erinevad omavahel niisamuti nagu soovitud ja tegelik imago.

Ühest küljest nõustun Pastiga, sest kuvand oleneb paljuski sellest, milline on inimese kokkupuude sihtmärgiga. See võib sõltuda aga mitmest erinevast asjaolust. Maakonna puhul alustades lehest loetud infost ja lõpetades läbisõidul kogetud esmamuljest.

Teisest küljest: kui maakond on endast negatiivse kuvandi loonud, olgu siis tahtmatult või tahtlikult, ei saa öelda, et kui inimene võtab seda nii nagu on, siis oleks tegemist väljamõeldisega.

Nagu öeldud, on kuvandiga väga tihedalt seotud ka "maine". Bromley (1993) kirjeldab mainet sõnana, mida kasutatakse põhiliselt, kuid siiski mitte ainult, inimeste kohta. Samas on tema sõnul teatud tüüpi kaupadel – fotoaparaatidel, sülearvutitel – maine. Viimaste puhul võib see olla nimetatud ka "brändi kujundiks." Firmadel, mis neid asju toodavad või turundavad, nagu näiteks Ford, Pentax või Marks and Spencer, võib olla maine.

Vos ja Schoemakeri (2006:15) defineerivad mainet nii: "*Organisatsioonide tegevuste ja initsiatiivide peegeldus läbi sidusgrupi liikmete silmade.*" Teisisõnu on tegemist hinnangute ja uskumustega, mis on läbi aja kujunenud.

Ronald D. Smith (2007) on kirjutanud: "*Maine on üleüldine mulje organisatsioonist. Põhinedes teatud sihtrühmade kuvanditele, on maine valdav mulje, mis inimestel ühe*

organisatsiooni kohta on.” Tema sõnul ei erine organisatsiooni maine erinevate inimeste vahel, vaid on ühine.

Nagu kirjutab Fombrun (1993), töötab maine garantiina. See on organisatsiooni õrn vara, mis positiivsena võib tuua organisatsioonile eeliseid, kuid negatiivsena selle hoopiski põrmustada.

Bromley (1993) väidab, et maine ei ole staatiline, vaid see muutub vastavalt sellele, kuidas konkreetne situatsioon või sotsiaalne olukord seda nõuab. Mainet saavad mõjutada välistegurid nagu näiteks teised inimesed, meedia jt. (Bromley 1993)

Et minu töö mõte on uurida inimeste subjektiivset teadmist ehk kuvandit ühest piirkonnast, võib esile tõsta Bromley kirjutatut. *“Meie nägemus linnast on sotsiaalne representatsioon, kuna jagame mõnda selle aspekti teiste inimestega. Linna imago mõjutab meie kultuuriline taust, linna elanikud, nende elustiil, linna poliitilised ja majanduslikud karakteristikud. Meie nägemus linnast aitab juhtida meie tundeid ja reaktsioone selle suunas – kas linn meeldib meile, kas tahaksime seal töötada ja elada.”* (Bromley 1993:13)

Autori hinnangul on sõnal “nägemus” eesti keeles pigem esoteeriline tähendus, mistõttu ei leia antud termin bakalaureusetöös rohkem kasutamist.

Et käesolev töö keskendub ühe konkreetse piirkonna kui ettevõtluskeskkonna kuvandi uurimisele, on oluline käsitleda, millised faktorid kujundavad asukohtade nagu linnad ja maakonnad kuvandit.

Huey viitab Fortune'i artiklile (Bromley 1991:181), mille kohaselt on ettevõtjatele asukohavalikul olulised järgmised aspektid: paindlik ja kõrge kvaliteediga tööjõud, lähedus turgudele, positiivne kohalik suhtumine ettevõtlusesse, hea haridussüsteem, mugav lennuühendus suurematesse linnadesse, odav eluase, tõhusad kiirteed - kokkuvõtvalt kogu elukvaliteedi tase.

Bromley (1993) lisab veel, et organisatsiooni mainet mõjutab selle juht.

Past (1996) tõi oma magistrیتöös välja seose kohaliku omavalitsuse juhi kuvandi ja ettevõtluse vahel. Nimelt kasvas Pärnumaal Toomas Kivimägi maavanemaks olemise

ajal ettevõtlus, kuna asukoha kuvand oli positiivne. Ühtlasi selgus, et kui ettevõtjad ei investeerinud Tallinna, investeerisid nad parema meelega Pärnumaale, mitte aga Tartumaale ning seda tõenäoliselt just maavanema isikliku kuvandi tõttu. (Past 1996)

Seetõttu võib Tartumaa juhtide kuvandit pidada üheks oluliseks maakonna kuvandi kujunemise teguriks.

Bromley (1993) kirjutab, et kui varitseb oht, et linn muutub tulevikus elanikele mingitel põhjustel ebasõbralikuks, siis ei meelita selline olukord sinna ka uusi elanikke. *“Taolised ootused muutuvad isetäituvateks ennustusteks, kui neid kiirelt ja tugevalt ümber ei lükata.”* (Bromley 1993:182) Sama oht on ka ettevõtjate puhul – investorid ei paiguta raha piirkondadesse, mis on nende suhtes ebasõbralikud.

Üks vähestest maineuuringutega tegelevatest firmadest - TNS Emor - koostab iga aasta Eesti ettevõtete maineuuringuid.

TNS Emori kohaselt koosneb maine kahest põhilisest parameetrist: üldisest suhtumisest ja tugevuskuvandist.

Firma käsitluse kohaselt on maine miski, mis kujuneb välja ja sisaldab endas kuvandit. (TNS Emor... 2011)

Siinkirjutaja hinnangul on kuvandi näol tegemist üksikisiku suhtumisega teatud objektile, praegusel juhul maakondale. See suhtumine kujuneb välja inimest puudutavast infovoost: kuulnud, nähtud ja kogetud teabest. Kuvand tekib inimese teadvuses ja inimesed kommunikeerivad seda omavahel, tekib avalik kuvand, jagatud kuvand.

Kuna kuvand kujuneb inimese infovoost ning tema subjektiivsete uskumuste ja arusaamade põhjal, ei pruugi kuvand olla täielikult tõene, reaalsust peegeldav. Seetõttu võivad ühe objekti kuvandid ka erinevate inimeste seas erineda.

3.2. Ettevõtlus ja ettevõtluskeskkond

Sama oluline kui on kuvandi definitsioon, on ka see, mida mõeldakse väljendi “ettevõtluskeskkond” all. Nii nagu kuvand koosneb inimeste arvamustest, hinnangutest ja tajust, koosneb ka ettevõtluskeskkond teatud paika pandud faktoritest. Eelkõige on nendeks faktoriteks mõistagi ettevõtted ise – FIEd, osühingud ning aktsiaseltsid, kuid sama oluline on keskkond, milles firmad tegutsema peavad.

Maailmapank avaldab igal aastal uuringuid, millesse on koondatud ligi 200 riigi ettevõtluskeskkonnad. Näiteks 2010. aastal avaldatud kõige värskemad edetabelis oli Eesti 17. kohal, enne Saksamaad, Prantsusmaad, Lätit ja Hollandit (World Bank... 2011).

Pank võtab uuringut koostades arvesse põhiliselt seadustest tulenevaid aspekte, kuid ka olulisemaid olmeküsimusi nagu tootmiseks vajaliku energia saamise ja kvalifitseeritud tööjõu leidmise lihtsus/raskus (World Bank... 2011).

Ülevaates on keskendutud järgmistele aspektidele: äri alustamine, ehituslubade taotlemine, vara registreerimine, krediidi saamine, investorite kaitse, maksumaksmine, piiriülene kaubavahetus, lepingute kehtivus, ettevõtte sulgemine, elektrisaadavus ning töötajate leidmine (World Bank... 2011).

Mikroökoonoomika üldiselt tegeleb sellega, kuidas majapidamised ja ettevõtjad teevad majanduslikke valikuid nappivate ressursside tingimustes, maksimeerimaks rahulolu või kasumit. Igas piirkonnas tuleb sõltuvalt ressurssidest teha valik, mida toota ja missuguseid tootmistegureid kasutada.

Tartu Ülikooli majandusteadlased Kaie Kerem, Olev Raju ja Mare Radveer toovad oma raamatus ”Mikroökoonoomika” välja majanduse põhiküsimused. *“Et ressursid on piiratud, siis peavad inimesed tegema valiku, mida toota, missuguseid tootmistegureid kasutada ja kuidas toodetud hüviseid jaotada. Need kolm küsimust ongi majandussüsteemi põhiküsimused”* (Kerem et al 1999:9).

Ettevõtluskeskkond märgib tingimusi, milles ettevõtte tegutseb. Ettevõtet määratletakse kui organisatsiooniliselt iseseisvat majandusüksust, mille kaudu ettevõtja tegutseb (Kerem et al 1999:135).

Ettevõtluskeskkonna puhul on väga oluline hinnamehhanism, mis aitab valida, mida toota ja kuhu. Tootjad on huvitatud oma kasumi maksimeerimisest, mis omakorda tähendab kulutuste minimeerimist, kuna konkurents suudavad püsida üksnes need tootjad, kes rahuldavad nõudlust madalaima hinnaga, siis määrab hinnakonkurents ka selle, kuidas toota (Kerem et al 1999:286).

Kaie Kerem, Olev Raju ja Mare Radveeri kohaselt võib tootmiskulutuste minimeerimist soodustada ka tootmiskeskond (soodsad seadused, kiire ja laabuv suhtlus riigi ja kohaliku omavalitsusega, sobiva infrastruktuuri olemasolu, sobiva tööjõu olemasolu, sobiva tooraine olemasolu, ettevõtluskeskkonna kuvad kui subjektiivne teadmine sellest, kas piirkond on sobiv või ebasobiv ettevõtluseks).

Vos ja Schoemaker kirjutavad, et kuigi kuvand mõjutab teatud otsuseid, langetab inimene siiski oma otsuse vastavalt enda ratsionaalsusele. Nad toovad näite tööotsingutest, kus inimene võib kaaluda teatud organisatsiooni kandideerimist, kuna see on kuulus ja positiivse mainega. Samas langetakse sinna töölemineku otsus pigem rahalist tasuvust ja soodsat asukohta silmas pidades. (Vos & Schoemaker 2006).

Küsimus ettevõtluskeskkonna kavandamisest võib tunduda *laissez-faire* (riigi mittevahelesegamine) seisukoha pooldajatele vale. Eeldatakse, et turg reguleerib kõike. Ometi, jagades avaliku sektori funktsioonid riiklikust kindlustavateks ja rahvuse püsimist ning riigi elanike heaolu tagavateks, on selge, et üks riigi funktsioon on luua turu eksistentsiks sobiv institutsionaalne ja seaduslik raamistik. Kui institutsionaalne ja seaduslik raamistik on kogu Eesti jaoks üks, saab erinevusi leida selles, kuidas kohalikud ettevõtluse edendajad neid tingimusi tõlgendavad. Seda uuritakse ekspertintervjuudega.

3.3 Uurimisküsimused ja hüpoteesid

Põhilised uurimisküsimused on:

1. Milline on Tartumaa kuvand suur- ja väikeettevõtjate seas ning kas see meelitab ettevõtlusega tegelema?

2. Kuidas tajuvad Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna mainet ettevõtluse arengu eest vastutavad spetsialistid?

Põhilised hüpoteesid on:

1. Ettevõtte alustamisel on pigem oluline elukoha lähedus ja vajalike tootmispindade olemasolu kui kuvand.
2. Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandile mõjub positiivselt ülikoolide lähedus ja neist tulev kvalifitseeritud tööjõud.
3. Tartu maakond erineb teistest maakondadest pigem tootmiseks oluliste vahendite saadavuse ning maakonna juhtide poolest.
4. Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandit mõjutab negatiivselt Tartumaad ülejäänud Eesti ja maailmaga ühendab nõrk taristu.
5. Ettevõtluse spetsialistid on maakonna suhtes pigem positiivselt meelestatud
6. Sotsiaalne vastutus on ettevõtjate jaoks teisejärguline.

4. METOODIKA

Kuvandi uurimiseks on olemas mitmeid meetodeid, mille valik sõltub eelkõige sellest, millised on uurimisküsimused, millele vastust otsitakse.

Past (2007:45) kirjutab: *“Imago mõiste paljutähenduslikkus eeldab iga uuringu puhul täpset definitsiooni, mida imago mõistega tähistatakse. Iga uuringu puhul tuleb määratleda, mida tahetakse mõõta.”*

Seejuures tuleb arvestada tuleb imago kahetasandilisust: üks on see, mis on öeldud objekti imago iseloomujooneks, ja teine latentne, alateadvuslik ja sõnastamata imago, mis samuti määrab sihtgruppide hoiakuid (Past 2007:45).

Avalikku imagot saab mõõta ka laiapõhjaliste küsitlustega, kuid imagot sügavuti saab analüüsida intervjuudega.

Vihalemm (2008) jagab süvaintervjuud kolmeks:

1. mitteformaalne, vestlus-tüüpintervjuu puhul tuletatakse küsimused “koha peal” vestluse kontekstist, on “elulähedased”, kuid pärast rasked analüüsida ja seetõttu sobivad kasutada kui uuritav fenomen on täiesti tundmatu;
2. semi-struktureeritud intervjuu puhul on küsitluskavad planeeritud teemade ja võtmeküsimuste kaupa, kuid küsimuste sõnastus ja järgnevus on vaba. Selle tüübi pluss on paindlikkus ja süstemaatilise analüüsi võimalus, kuid miinuseks see, et intervjuueeritavatega minnakse üle erinevatele teemadele, mida on raske omavahel võrrelda;
3. struktureeritud, vabade vastustega intervjuu on ette ära planeeritud kuni konkreetsete küsimusteni, mis esitatakse kõigile intervjuueeritavatele. See intervjuu on kõige vähem paindlik, kuid samas on sel viisil kogutud materjali hiljem võimalik hästi võrrelda, sest kõigilt osalejatelt on küsitud samu asju ning nad on olnud ses mõttes “võrdsetes tingimustes”.

Vihalemm (2008) jagab süvaintervjuud ka veel vastajast sõltuvalt ekspert- või informandiintervjuuks.

Esimene on oma ala, konkreetse uurimuse puhul ettevõtlusega seotud eksperdiga tehtud formaliseerimata (st vabade vastustega) intervjuu, kus küsitakse eksperdi hinnanguid, prognoose jms mingi ala olukorra ja edasiste arengute jms kohta (Vihalemm 2008).

Intervjuu on üks enam kasutatavaid meetodeid ning parim viis, et saada spontaanseid individuaalseid arvamusi ja tõlgendusi. Intervjuu on lahtisõnastatuna vestlus uurija ning informandi vahel – esimeseks on keegi, kes soovib kindla teema kohta informatsiooni ning teine on keegi, kes eeldatavalt omab taolist informatsiooni (Berger 2000).

Käesoleva uuringu läbiviimiseks on kasutatud semi-struktureeritud ekspertintervjuud.

5. TULEMUSTE ESITLUS

5.1 Valim

Käesoleva uuringu raames viidi läbi kokku üheksa ekspertintervjuud. Intervjueeritavad jaotuvad sealjuures kahte erinevasse gruppi: ettevõtluse eksperdid ning ettevõtjad. Sealjuures jaotub viimane grupp veel omakorda kaheks: suurettevõtjad ning väikeettevõtjad. Viimaste näol on täpsemalt tegemist töötuks jäänud ning hiljuti oma ettevõtte loonud inimestega.

Taoline valik sai langetatud, kuna autori hinnangul oskavad just ettevõtlusega otse seotud ja ettevõtlusega tegelevad inimesed isikupäraselt edasi anda faktoreid, mis mõjutavad maakonna kuvandi kujunemist. Ettevõtjad oskavad sealjuures lisada, mis motiveeris neid oma ettevõtteid just Tartumaale looma ning kuidas on piirkond nende ettevõtlust mõjutanud ja kujundanud.

Ettevõtlusspetsialistidele ja ettevõtjatele esitatud küsimused erinesid, kuna viimased vajasisid rohkem ettevõtlusspetsiifilisi küsimusi. Küsimused olid siiski jagatud erinevate teemade kaupa, mida käesoleva töö raames oluliseks peetakse. Kategooriatena võib välja tuua omavalitsuse, tööjõu ja asukoha mõju Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandile.

Seitsme intervjueeritavaga viidi intervjuud läbi suuliselt, vestlused lindistati ning neist tehti hiljem transkriptsioon. Kahe inimesega tehti intervjuu e-kirja vahendusel.

Kriitiliselt tuleb märkida, et kahe intervjueeritud suurettevõtja ärid olid koondunud suuremalt jaolt Tartusse ning neil puudusid kogemused koostöö kohta Tartumaa üksikute valdadega.

Sellegipoolest, nagu ka hiljem diskussiooni osas selgub, ei oma see uuringu koha pealt väga suurt tähtsust, kuna seadusandlus kehtib ühtemoodi kogu Eestis ning kohalikud määrused ei mõjuta ettevõtlust olulisel määral.

Ettevõtluse spetsialistidest intervjueriti:

1. Siim Ausmees – Tartu Ärinõuandla SA spetsialist
2. Piret Arusaar – Tartu Ärinõuandla SA juhataja
3. Kristiina Liimad – Tartumaa Arendusselts SA juhataja

Ettevõtjatest intervjueriti:

1. Rein Kilk – suurettevõtja
2. Neinar Seli - suurettevõtja
3. Raivo Külasepp – AS Grüne Fee juht ning üks omanikest
4. Indrek Einasto – OÜ Motolabor, omanik
5. Urmo Männik – OÜ Mõisapreili pagar, omanik
6. Aare Villem – OÜ Aare Aarded, omanik

5.2 Järeldused

Järeldused on esitatud vastavalt uurimisküsimustele ning esitatud hüpoteesidele.

5.2.1 Milline on Tartumaa kuvand suur- ja väikeettevõtjate seas ning kas see meelitab ettevõtlusega tegelema?

Emotsionaalne hinnang

Tartumaa oli kõigile kuuele ettevõtjale eelkõige sünnikoht ning ettevõtlusega ei tegeletud seal niivõrd seetõttu, et maakond oleks erinevalt muudest kohtadest parem, vaid seetõttu, et seal asus ettevõtja kodu. Viimane tuli eriti selgelt välja just töötust ettevõtjaks kasvanud vastajate seas, kuna suurettevõtjatel oli äri arenedes ning kapitali kasvades võimalik oma tegevust laiendada ka muudesse maakondadesse. Sellegipoolest oli kõigil vastajail üks ja sama põhjus olla just Tartumaal ettevõtja – kodu lähedus. Oma ettevõtte rajamist ja hoidmist kodukandis nähakse ka kui sotsiaalset vastutust oma kodukandi inimeste ees.

“Noh, meil oligi plaanis, et siin, kus elame, siin ka tegutseme.” (Urmo Männik)

“See ei ole mingi katseeksitusmeetod, see on ikka sünnijärgne..” (Neinar Seli)

“Sest ma olen Tartu mees, olen siin sündinud ja kasvanud, olen siit pärit, siin hariduse omandanud. See on iseenesestmõistetav.” (Rein Kilk)

Kahe vastaja jutust selgus ka, et kui jätta välja kodutegur, oli Tartumaal tegutsema hakkamiseks oluline ja soodne asukoht ja seda just majanduslikus mõttes.

“Siin olid kasvuhooned olemas, oli soodne pinnas äri alustamiseks.” (Raivo Külasepp)

“Elukohajärgselt, ettevõtte asub kodutalu kõrvalhoones, mistõttu on võimalik töid paindlikult organiseerida, pluss võistlusmasinate kohese testimise võimalus.” (Indrek Einasto)

Samas ei ole väär väita, et kodulähedus ongi just see emotsionaalsus, mis ettevõtjaid hoiab paigal, kuna ühelgi vastajal ei olnud plaanis näiteks oma ettevõtet kuhugi mujale kolida.

Intervjueeritavatele esitati ka küsimus “Mis meenub esimesena, kui mõelda ettevõtlusele Tartumaal.” Selle küsimuse eesmärk oli saada vastajailt nii emotsionaalseid kui ka üldiseid maakonna kohta kehtivaid tunnusjooni.

Küsimusele vastamine tekitas intervjueeritavatel probleeme. Enamus vastajatest oskas mainida vaid enda ettevõtlusega seotud tegureid.

“Mis meenub esimesena... noo... kui ma elan Tartumaal, siis loon oma ettevõtte ikka Tartusse.” (Aare Villem)

“(Pikk vaikus) Tartus on ühelt poolt suurtootmine, Pere toidutööstus, emotsionaalselt meenuvad Tartuga seoses need asjad, mis ma olen korda teinud – vanad hooned, mis olen korda teinud ettevõtluse vormis.” (Rein Kilk)

“Ma ei teagi, dokumentatsioon tuleb korda ajada ja ega siin muud polegi eriti.” (Urmo Männik)

Vaid kaks intervjueeritavat oskasid välja tuua muud faktorid või maakonnale iseloomulikud tunnusjooned.

“Annab tunda nn ääremaal olek, kliendibaas on seetõttu ahtake...” (Indrek Einasto)

“Tartu on eelkõige ülikool, Vanemuine, Tartu Õlletehas ja kliinikum, ülikooli

kliinikum ehk õpetav haigla.” (Neinar Seli)

See annab alust arvata, et ettevõtjad seostavad Tartumaad vaid enda ettevõtlusega, Tartumaal puuduvad üldtuntud tunnusjooned, mis eristaksid maakonda teistest. Peab märkima, et ettevõtjad ei osanud sellele küsimusele sedamaid vastata, vaid pidid pikalt järele mõtlema.

Tartumaa tööjõu olemasolu ja harituse mõju ettevõtluskeskkonnale

Mis puudutab tööjõu leidmist, siis valmistab suurettevõtjatele muret, et Tartus on mitmeid riigiasutusi, kes võitlevad eraettevõtetega parimate lõpetajate pärast.

“Väga palju riigiasutusi, kus inimesed leiavad tööd: ministeerium, riigikohus, ülikool” (Rein Kilk)

Ühe probleemina toodi välja, et kuigi haritud tööjõudu on Tartumaal ohtralt, on valik Harjumaal see-eest parem. Probleem seisneb selles, et Harjumaalt on raske inimesi Tartumaale meelitada.

“Tallinnas on inimesi rohkem, see on selge. Seal on valik suurem. Ja kui pakkuda näiteks inimesele Valgast või Tartust tööd Tallinnas, siis inimene kolib üsna meeleldi Tallinnasse. Kui pakkuda võimalust, et tule Tallinnast Pärnusse tööle või Tartusse, siis tavaline vastus on EI. Peab olema väga hea pakkumine, väga tõsine pakkumine, et keegi vahetaks elukoha Tallinnast Lõuna-Eestisse.” (Rein Kilk)

Üks suurettevõtja tõi välja ka aspekti, mille teised olid jätnud tähelepanuta. Nimelt selle, et kuna Tartus ja Tartu maakonnas on palju asutusi, mis palkavad endale tööjõudu, on tööpuudus maakonnas suhteliselt madal. See võib saada aga takistuseks maakonda kolida tahtvatele suurtööstustele, kel ei ole võimalik kvalifitseeritud tööjõudu tootmise alustamiseks leida.

“Tartumaa ja Tartu on tegelikult üks väiksemaid tööpuudusega regioone. Selleks, et ettevõtte tuleks investeerima, peaks tööpuudus olema vähemalt 6-7 protsenti. Alla selle sa ei jõua kvalifitseeritud tööjõudu hankida. Aga Tartus tänu ülikoolidele ja tänu nendele riigiasutusele, mis siin on olemas, on tööpuudus üks madalamaid.” (Neinar

Seli)

Kui suurettevõtjad olid tööjõu kvalifitseerituse suhtes positiivselt meelestatud, siis väikeettevõtjate intervjuudest tuli välja skeptitsismi õige inimese leidmise osas.

“Hindan tööjõu kvaliteeti üldiselt heaks, kuigi kipun arvama, et teatud spetsialiste ei ole lihtne leida. Näiteks oma ettevõttesse on väga raske leida spetsialisti, kel oleks sellised teadmised ning kogemused kaasaegse võistlustehnikaga (tänapäevased võistlusrattad nõuavad väga laialdasi teadmisi-kogemusi mootorite, toiteseadmete ja vedrustuse vallas, nende “tuunimine” on keerukas ja nõuab suurt pühendumust, head keelteoskust, teadmisi, mida meil ei ole võimalik nt. kutsekoolis omandada.” (Indrek Einasto)

“Tundub, et päris raske võib olla oskustöölise leidmine, kes teeks armastusega tööd.” (Urmo Männik)

Siinkohal on oluline märkida kahte aspekti: kaks hiljutist töötut tegelesid väga spetsiifilisel alal, mille jaoks maakonnas töötajaid välja ei õpetata ning erinevalt suurettevõtjatest on väikefirmadel väga raske võtta tööle inimesi, kelle sobivuses nad kindlad pole, kuna värbamine, koolitamine ja järeldusele jõudmine on pikk protsess, mis mõjutab otseselt firma arengut.

Ülikoolide rohkuse mõju kuvandile

Tööjõu kvaliteedi, hariduse ning ülikoolide rohkuse mõjust ettevõtlusele oskasid enim rääkida suurettevõtjad, kel on kogemus suurema hulga tööliste palkamisel.

Eranditult kõik pidasid mitmete ülikoolide olemasolu maakonnas positiivseks teguriks, mis võimaldab palgata enda firmadesse haritud inimesi.

“Sa saad hea kaadri kätte, kui on vaja uut mingit sellist spetsialisti, siis sellise saab Tartust kätte, nii nagu ma olen oma sõbraga rääkinud, kes töötab juura alal. Tema saab siit andekamad tudengid kätte.” (Nenar Seli)

“Kunagi ma võtsin, 90ndate keskpaigas, terve selle ülikooli majandusteaduskonna teise kursuse tööle, nii et üks ta ikka..üks ta ikka...toetab..selles mõttes on hea.” (Rein Kilik)

“Eks ma ülikool ole. Nendega oleme erinevalt koostööd teinud ja inimesi saanud”

(Raivo Külasepp)

Tartumaa asukoha mõju kuvandile

Nii suurettevõtjate kui ka väikefirmade omanike puhul oli ettevõtte asutamine Tartu maakonda teadlik otsus. Nagu varem mainitud, lähtuti valiku tegemisel küll oma elukohast, kuid põhimõtteliselt oli tegemist pragmaatilise otsusega.

Väikeettevõtjad on oma äri klientuuriks valinud ümberkaudsed vallad ning Tartu linna. Suurettevõtjad tegutsevad küll üle-eestiliselt, kuid omavad piisavalt finantsvahendeid, et korraldada kauba edasivedu sihtkohtadesse. Küsimusele, kas ja kuidas mõjutab Tartumaa kaugus pealinnast äritegevust vastati:

“Ei mõjuta. Absoluutselt ei mõjuta.” (Aare Villem)

“Hetkel ma sinna (Tallinnasse) kaupa ei saada. Aga teen väga head koostööd ühe transpordifirmaga, transpordiga ei tohiks probleeme tekkida.” (Urmo Männik)

Kuigi oma ettevõtlusele ei nähtud olulist mõju olevat kaugusel pealinnast, hinnati vägagi negatiivselt Tartut muude linnade ning riikidega ühendavat infrastruktuuri. Tõdeti, et välja ehitamata maantee ning napid lennuühendused teiste Euroopa riikidega saavad takistuseks välisinvestorite ligimeelitamisel. Samas tuleb märkida, et tegemist ei ole millegagi, mille osas saaks kohalik omavalitsus (Tartu maavalitsus) käed külge lüüa, vaid tegemist on probleemiga, mille peaks lahendama riigi valitsus. Sama väitsid ka suurettevõtjad.

“Tartu on küll arengu kohapealt väga heas kohas, 200 kilomeetrit Tallinnast ei ole eriti pikk maa. Samas needsamad Playtech'i Iisraeli omanikud räägivad, et New Yorki on ikka lihtsam lennata kui siia Eestisse või Tartusse, nii et ju siis ikka see probleem on. Kogu oma teaduspotsiaali laia maailma viia või siia tuua pole kerge, kuna regulaarliine pole eriti.” (Neinar Seli)

“Olen natuke imestanud selle üle, et Tartu juhid, ja need, kes Tartust pärit on, siis isegi Ansip pööras nagu kuidagi... ei ole näidanud vaimustust üles Tallinn-Tartu maantee väljaehitamise osas. Küsimus ongi selles, et Tallinn-Tartu maantee, me näeme, kuidas paneb elu kihama. Mina ütleks nii, et kui saab Tallinn-Tartu maantee valmis suuremalt jaolt, siis on hoopis teine asi.” (Rein Kilik)

Maakondade vahelised erinevused

Maakondade vahelistele erinevustele oskasid kõige paremini vastata suurettevõtjad, kuna väikefirmade omanikel puudus üle-eestiline kogemus. Väikeettevõtjate puhul peab märkima, et nad ei ole teinud teadlikku valikut, mis põhineks soovil investeerida oma vaba raha või arvamusel, et Tartu maakond on teistest parem paik. Väikeettevõtja jaoks on oluline leida sissetulekut kodule võimalikult lähedal.

Suurettevõtjate intervjuudest selgus, et kui miski eristab Tartumaa ettevõtluskeskkonda teistest maakondadest, siis on need kaks tegurit: kohaliku omavalitsuse suhtumine ettevõtlusesse ning tooraine, soodsa pinnase ja rajatiste olemasolu. Esimest käsitlen järgmises alapunktis.

“Kui tegeled põllumajandusega, siis erinevus väljendub põllumaade kvaliteedis. Lõuna-Eesti kvaliteet on kehvem, kui Põhja- või Kesk-Eesti oma. Tooraine poole pealt.. näiteks Põhja-Eestis on õunte saadavus parem, marjade seente saadavus jällegi Lõuna-Eestis parem.” (Neinar Seli)

“Tallinnas on ka kallim, kui vaadata tööjõu poole pealt. Samas jällegi on seal valik suurem.” (Raivo Külasepp)

Omavalitsuste mõju ettevõtlusele

Intervjuude põhjal võib öelda, et kohalik omavalitsus omab teatud mõju kõigile intervjuueeritavatele ning vahet, kas tegemist on suur- või väikeettevõtjaga, ei ole. Vahe on mõju tüübis.

Näiteks väikeettevõtjate põhimureks oli majandusliku abi puudumine, kuigi tõdeti, et moraalne tugi oli olemas.

“Abi palusin ka valla poolt, aga ei tulnud midagi sealt.” (Urmo Männik)

“Minu ettevõtte ei tunneta omavalitsuse erilist mõju, pole senini tunda ei otsest toetust ega ka vastuseisu.” (Indrek Einasto)

“Tihti kardetakse seda alustamist ja alati pole ka seda 40 000 krooni..” (Neinar Seli)

Ühel konkreetsel juhul on majandusliku abi puudumine jätnud toppama ka ettevõtte arengu.

“Põhimõtteliselt ütleme, et mul on siin kõrvalhoone, mille tarbeks esitasin ka vallale avalduse. See läikati külma kõhuga tagasi. Arvan, et pigem olekski, kui inimene tahab kodu juurde teha mingi autoremondi vms, siis võiks toetada alguses, anda näiteks kasvõi laenu. Võiks selline väike abipaketike olla.” (Urmo Männik)

Kuid oli ka vastupidine näide.

“Luunja vald igati toetas mu ettevõtmist. Esialgu küll moraalselt, aga praegu käivad läbirääkimised firmale väikese finantsilise abi taotlemiseks.” (Aare Villem)

Suurettevõtjate põhimured jagunesid nii nagu intervjueeritavad isegi kolmeks. Ühe suurettevõtja hinnangul peaks näiteks Tartu maavalitsus olema rohkem avatud ettevõtlusele.

“See pole niivõrd partei, vaid konkreetne inimene, kes seda võimu teostab. Et kas ta on aldis. Näiteks Jõgevamaal oli Aivar Kokk – väga aldis ettevõtjatega suhtlema. Sama oli Pärnus, selline suund ja poliitika, et tulge Pärnumaale, tulge investeerige siia. See on selline, hästi selline oluline, kes poliitilist võimu teostab.” (Rein Kilk)

Siinkohal võib meenutada teooria osas kirjutatut, mille kohaselt mõjutab maakonna juhi kuvand terve maakonna kuvandit. Võib järeldada, et praeguste Tartu linnajuhtide seas ei ole nii karismaatilisi ja ettevõtlusele pühendunud inimesi, kes tekitaksid maakonnale ja linnale positiivse kuvandi, mis omakorda meelitaks sinna ettevõtjad .

Üks vastaja tõstis esile, et niikaua, kuni omavalitsus ei sekku ettevõtlusesse ega pärsi seda, on võimalik Tartumaal oma ettevõtlusega tegeleda. Viimasest vastusest võib välja lugeda, et ka omavalitsuse kavatsused ja kuuldused nendest kavatsustest, mõjutavad ettevõtluskindlust.

“Ega siin muud rolli ei ole, et niikaua on hästi, kui nad otseselt ettevõtlust ei takista oma kohalike maksude või muude vahenditega. /---/Praegu ei ole, aga vahepeal siin mõeldi sellele jah. (Raivo Külasepp)

Kolmas aspekt, kuidas omavalitsus võib ettevõtlust mõjutada, oli seotud konkreetsete äride ja plaanidega.

“Noh oleneb jälle, mis sektoris sa tegutsed. Kinnisvaras ei saa ju ühtegi planeeringut ilma omavalitsuseta teha.”

Siiski jäi peale arvamus, et kuigi tihtipeale puudub majanduslik tugi, ei tee ükski omavalitsus midagi ettevõtluse takistamiseks.

“Ei, tegelikult ma ei tea ühtegi omavalitsust, kus ei ole soosiv. Enamus on aru saanud, et kui on töökohti, siis tuleb maksutulu neile. Sellest sõltub ju kohaliku omavalitsuste eelarve. See on eriti väiksemates kohtades, et nad püüavad meelitada.”
(Neinar Seli)

Sotsiaalne vastutus

Sotsiaalse vastutuse all on käesolevas uuringus mõeldud eelkõige heaolu tekitamist oma ettevõtlusega. Näiteks töökohtade loomine ning seeläbi omavalitsuse eelarve suurendamine maksutulu läbi. Eesmärk oli näha, millist kasu näevad ettevõtjad tõusvat oma äridest.

See küsimus oli intervjuueeritavatele ka üks raskemaid. Kuigi pikema mõtlemise peale suutis igäüks välja mõelda, kuidas ollakse ühiskonnale või konkreetselt oma külale või vallale kasulik, kõlas esmane vastus siiski, et äri eesmärk on kasumit teenida.

/---/”kui inimene tahab kasumit teenida, siis kui teha asi mis ei meeldi teistele siis ju ta ei teeni kasumit.” /.../ Noh töökohti ei loo küll keegi sellisel põhusel, et töötutele tööd anda. Paremad maksad makse ja no..-see oleks küll turu risustamine. (Rein Kilk)

“Noh, selles mõttes on äritegevus ikka selleks, et kasumit teenida, aga kui selle käigus muutub inimeste elu paremaks, siis miks mitte, jah.” (Raivo Külasepp)

“Ega ettevõtja mõtle kunagi, et saaks rohkem makse maksta. Kui maksad kõik maksud ausalt, saad öösel rahulikult magada – see ongi sotsiaalne vastutus.” (Neinar Seli)

Ühiskonnale, kohalikule külale või vallale erineval kujul heaolu pakkumise all nähti rahaliste toetuste andmist,

“No kui ma mõtlen, et olen vanade hoonete restaureerimisse investeerinud 200 miljonit oma raha, vanas rahas, siis ma arvan, et tunnetan küll seda (Rein Kilk)

“Noh, hetkel sponsoreerin siin “Laulud õpetajatega”.” (Urmo Männik)

5.2.2. Kuidas tajuvad Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna mainet ettevõtluse arengu eest vastutavad spetsialistid?

Emotsionaalne hinnang

Kuvandi teket mõjutab inimese enda positsioon ning see, millise subjektiivse tähenduse inimene nähtusele annab. Kuna tegemist on ekspertintervjuude analüüsiga, peab märkima, et teooriast lähtuvalt on ootuspärane, et aastaid ettevõtluse arenguga tegelenud spetsialistid jagavad positiivset kuvandit, milles on eriti tugev emotsionaalse hinnangu faktor.

Kindla piirkonnaga seotud inimeste puhul ei ole ebatavaline, et seda piirkonda kiidetakse ning nähakse positiivses valguses. See kehtib ka praegusel juhul. Kaks kolmest intervjuueeritavast olid Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna suhtes positiivselt meelestatud.

“Arvan küll, et on soodne. Eesti tervikuna, arvestades maksusüsteemi, on soodne. Eesti on vist 30. kohal mingis tabelis.” (Kristiina Liiman)

“Jah. Meil on väga haritud rahvas, aktiivne tugi avaliku sektori poolt, hästi toimivad tugistruktuurid.” (Piret Arusaar)

Teisest küljest räägivad spetsialistid endale ka vastu, kuna kui uurida, teiste aspektide kohta, koorub välja, et piirkond ei ole üdini perfektne paik.

“Meil on ülikool ja tohutult palju ideid, mitu ülikooli isegi. Ülikoolis on ideid nii

palju, kuid need pole piisavalt välja tulnud. Eriti maaettevõtluses.” (Kristiina Liimand)

Negatiivse külje pealt toodi välja väga suur maakonnasisene killustatus. Kogu ettevõtlus on kogunenud maakonnakeskusesse Tartusse, selle lähivaldadesse ning suurematesse linnadesse nagu näiteks Elva. Mujal puudub suuremat laadi ettevõtlus sootuks.

“Kui vaadata Tartumaad tervikuna, on väga suured erinevused. Nagu kaks Tartumaad: linn, linna ümbrus ja ülejäänud Tartumaa, mis sarnane Lõuna-Eestiga.” (Kristiina Liimand)

“Linnalähedastes valdades on rohkem ettevõtlust, linnast kaugemal jälle rohkem kodanikualgatusel põhinevaid ettevõtmisi.” (Piret Arusaar)

“Kui vaadata asukohta, siis tundub, et isegi oleks, aga kui vaadata tegelikkust, siis ehk neid uus ettevõtteid tuleb, aga pigem on selline erinevus Tartumaa enda sees ka. On Peipsi-äärne piirkond, mis on äärmiselt vaene ala ja tänu keelelistele raskustele ei ole ka ettevõtlusaktiivsust. Ettevõtteid on vähe ja ei tule juurde ka.” (Siim Ausmees)

Üldine ettevõtlusvaim

Kuvandi aktiivsuse dimensioon, mis väljendub antud intervjuudes ettevõtlusaktiivsuse kaudu, on seotud kellegi teisega. Teised ei lisa ettevõtliku Tartumaa kuvandisse küllalt ettevõtlikkust.

Intervjuudest koorub välja trend, et Tartumaal on tohutult palju potentsiaali, kuid erinevatel põhjustel ei ole seda rakendatud. Näiteks koostöö tuuakse välja, et tänu Tartu Ülikooli ning ka teiste ülikoolide lähedusele on maakond täidetud haritud inimestega. Samas puudub piisavalt teotahtelisi inimesi, kes oleksid valmis oma teadmisi ettevõtluseks rakendama. Ühtlasi ei rakendata ülikoolide poolt välja töötatud teaduslikke lahendusi ettevõtluseks.

“Siin on ajupotentsiaali hästi palju. Kui seda rohkem integreerida igapäevaellu ja arendada ettevõtlust uuenduslikus suunas ja hakata ettevõtetele lisandväärtust looma

läbi teaduspõhise majanduse.” (Kristiina Liimand)

“Tõsiasi, milles pole praegu üldse arengut, on see, et ülikooli teadmisi ja oskusi ei rakendata maakondades. Kui vaadata erinevaid toetusi, siis näiteks innovatsioonitoetused on kõik tulnud linna. Aga väljaspool Tartut seda pole.” (Siim Ausmees)

Kuvandi jõulisuse dimensioon väljendub Tartumaa potentsiaalis, mis peaks ettevõtlusega tegelejatele andma teatud eelised mujal tegutsejate ees. Näiteks asukoha mõju ettevõtlusele.

Ettevõtluse üks olulisi tingimusi on ligipääsetavus. Ühelt poolt kohalik ligipääs, mille all mõtlen seda, kui kerge on klientidel ettevõteteni jõuda ning teisalt seda, kui lihtne või keeruline on ettevõtetel klientideni ja koostööpartneriteni füüsiliselt pääseda.

Töö üheks eelduseks oli, et kuna Tartumaa on kaugel Tallinnas asuvast põhilennujaamast ja –sadamast, mõjutab see olulisel määral kohalikku ettevõtlust. Nagu selgus spetsialistidega vesteldes, pidas hüpotees osaliselt paika,.

“Eks ta ikka mõjutab. Sõidad pea 5 tundi Tallinna lennujaama, suur osa tööpäevast. Arvan, et ettevõtjaid väga oluliselt mõjutab.” (Siim Ausmees)

“Tartumaa miinuseks võrreldes Tallinnaga on kaugus logistilistest sõlmpunktidest.” (Piret Arusaar)

Teisest küljest tunnistasid kõik, et Tartu maakonnas tegutsevad põhiliselt mikroettevõtted, mis on suunatud kohalikule turule. Sestap võib julgelt väita, et piirkonna eraldatuse mõju on probleemiks vaid suurematele kontsernidele.

Siiski tuleb arvesse võtta, et just suured ettevõtted on ka maakondade suurimad palga- ja maksumaksjad. Seetõttu on eelises need suuremad firmad, mille põhitegevus on suunatud Lähti ja/või Venemaale.

Tartumaa tööjõu olemasolu ja harituse mõju ettevõtluskeskkonnale

Nagu varem mainitud, on Tartumaa kuvand kui kõrge haridustasemega piirkond. Sellele aitavad kaasa kohalikud ülikoolid, mis “toodavad” kõrg- ja kutseharidusega spetsialiste, kes oleksid uuele või olemasolevale ettevõttele sobilik töäjõud, aga samuti paari aasta eest alanud majanduskriis, mis tegi suure osa oskustööldest “vabaks.”

“Töäjõuturul on rohkem kvalifitseeritud töäjõudu” (Piret Arusaar)

“Siin on tegelikult suurettevõtted, kes koondasid masu ajal. Need inimesed ei ole kuhugi ära kadunud. Seetõttu tundub, et kvalifitseeritud töäjõud on olemas.” (Siim Ausmees)

Ajal, mil Tartumaast jääb mulje kui kõrgharitud piirkonnast, leiavad spetsialistid, et inimestele ei maksta siin tööoskustele ja haridusele väärilist palka. Uurides, kas palgad on väiksemad, kui Tallinnas, tunnistavad kaks kolmest, et nii see tõepoolest on.

“Ei ole võrdsed. Kindlasti on Tallinna ümbruses kõrgem. Eks Tartumaa kaotabki rahvastikku Tallinnale ja välismaale, kui vaatame, kuhu inimesed ära lähevad.” (Kristiina Liimand)

“Väiksem töötasu on eeliseks, aga see on suhteline. Sõltub valdkonnast ja spetsialisti tasemest.” (Piret Arusaar)

Madalamad palgad on seevastu küll nende saajatele negatiivne, kuid ettevõtluse seisukohalt positiivne, kuna meelitab uusi ettevõtjaid, kelle suurim kulu on ju teatavasti palgakulu, piirkonda juurde. Ühtlasi, mida rohkem kasvab majandus, seda suurem tõenäosus on ka, et palgad ei jää igaveseks väiksele tasemele ning need ühtlustuvad mõne aja möödudes Harjumaa ja Tartumaa vahel.

Omavalitsuste roll ja toetus Tartumaa ettevõtluses

Ettevõtluse üks olulisemaid aspekte on keskkond, kus tegutseda. Keskkonna

suurimaks mõjuteguriks on jällegi kohalikud omavalitsused, kelle võimuses on seda kujundada ja vormida nii elaniku- kui ka ettevõtlussõbralikumaks.

Vestlustest koorus aga välja, et kuigi Tartumaa omavalitsused ei “pane kätt ette”, ei osata nimetada eriti tegusid, mis ettevõtluse arendamiseks ära on tehtud.

“Muudes omavalitsustes, kui küsida, kuidas te ettevõtlusele kaasa aitate, siis kõlab vastuseks, et: me ei tee mingeid takistusi selle jaoks. Need tööstuspargidki, ühtegi tööstusparki va Tartu linnas ei arenda ükski omavalitsus ise. Mulle on pigem jäänud kumama, et ega aduta, et ainuke asi mis maksutulu toob on ettevõtlus tegelikult.”
(Siim Ausmees)

“Ma arvan, et Tartumaa KOVd on ettevõtlussõbralikud, mingeid konkreetseid eeliseid ei oska välja tuua.” (Piret Arusaar)

Kuid oli ka vastupidine arvamus.

“Aga tänaseks päevaks, arvan, et see on päris palju muutunud. Nähakse, et ettevõtjate kaudu tulevad maksud, mille peal asi püsti püsib. Mitmed vallad on hakanud tegelema ettevõtluse arendamise soodustamisega.” (Kristiina Liimand)

6. DISKUSSIOON

Pärast intervjuude tegemist ning nende analüüsi on selgunud, et Tartumaa kuvand ei ole üheselt sõnastatav ühetasandiline kujutluspilt piirkonnast. Nii suur- kui ka väikeettevõtjad ega ka ettevõtluse spetsialistid osanud nimetada üht kindlat kuvandit. Teooria põhjal (Past 2007) võib väita, et kuvand kujuneb välja inimeste pikaajalise kogemuse põhjal. Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvand sõltub seega aja jooksul saadud erinevatest kogemustest ning seega koosneb ka mitmetest erinevatest aspektidest.

Tartumaa kuvandi panevad kokku faktorid, mille poolest on piirkond tuntud. Sellisteks võib pidada:

- haritud tööjõu olemasolu piirkonnas, mis on võimalik tänu mitmete ülikoolide olemasolule maakonnas ning mis võimaldab ettevõtetesse palgata parimatest parimaid;
- mitmete riigiasutuste olemasolu Tartus teeb eraettevõtjatel raskemaks parimate ülikoolilõpetajate värbamise;
- maakonnas ei ole ettevõtlusele orienteeritud omavalitsusjuhte, kes oleks võtnud enda peale ülesande ettevõtjatega läbi rääkida ning otsida võimalusi ja vahendeid ettevõtjate juurde meelitamiseks;
- ühtlasi puudub kindel ettevõtjate toetamise süsteem maakonnas, mis mõjutab eelkõige väikeettevõtjaid, kes vajavad ettevõtluse alustamiseks eelkõige rahanduslikku abi;
- Tartumaa kuvandile mõjub negatiivselt keeruline ligipääs piirkonda, mis on tingitud väljaehitamata Tallinn-Tartu maanteest ning vaid vähestest lennuliinidest.

Teooria ütleb (Bromley, Fombrum), et kuvand mõjutab inimeste otsuseid teatud määral. Nagu intervjuude analüüsist selgus, ei ole kuvand see, mis mõjutab ettevõtluse alustamist. See ei ole tõenäoliselt vaid omane Tartu maakonnale, vaid ka teistele piirkondadele. Ettevõtjad ning just eriti väikeettevõtjad alustavad oma äri elukohapõhiselt. Kui aastatega tõustakse suurettevõtja staatusesse, hakatakse otsima

äri alustamise võimalusi mujal, õnneks küll - nagu selgus suurärimeeste intervjuudest – jäetakse esimesed ettevõtted algsesse paika alles.

Suurettevõtjad hoiavad alles oma kodukohas loodud ettevõtteid sageli ka emotsionaalsetel põhjustel ja siis pole tegu mitte niivõrd sellega, kuidas piirkond neile kasulik on, vaid kuidas nemad piirkonnale kasulikud olla saavad ning seejuures kasumit teenida võivad.

Intervjueeritud ettevõtjad ei alustanud oma ettevõtet põhjusel, et Tartumaal oli positiivne kuvand, vaid eelkõige soovist teenida raha. Väikeettevõtjate puhul oli esmaseks ajendiks soov jääda ellu ning elatada end ja oma peret. See läheb kokku Vosi ja Schoemakeri (2006) väidetuga, et inimesed käituvad teatud olukordades ratsionaalselt ning kuvand mõjutab nende otsuseid vaid osaliselt.

Ettevõtteid luuakse ka võimalustepõhiselt. See tähendab, et kui Tartumaal juhtub olema soodne asukoht, näiteks teatud hoonete olemasolu või viljakas muld, rajatakse oma baas just sinna. Kui aga enne ettevõtte rajamist leitakse soodsam pinnas mujal, rajatakse see ka kusagile mujale.

Piirkonna kuvand ja maine muutuvad oluliseks eelkõige siis, kui äri ei vaja kindlaid toorainest tulenevaid eeltingimusi. Siis muutub oluliseks just kvalifitseeritud tööjõu leidmise parem võimalus ning ka nende inimeste maine, kes konkreetset linna või väiksemat omavalitsust juhivad.

Viimased mõjutavad piirkonna kuvandit suurel määral, kuid intervjuude põhjal võib öelda, et Tartumaal ei ole karismaatilisi juhte, kes on võtnud endale eesmärgiks ettevõtjate meelitamise lobitööga, mille järele ettevõtjad tegelikkuses puudust tunnevad.

Välisinvestorid hindavad Tartumaale tulekut raskemaks kui näiteks New Yorki lendamist. Suured välisinvestorid ei tule tundmatusse ja kehva logistikaga kohta. Kui töötuks jäänud inimene loob oma ettevõtte muudel põhjustel kui positiivne kuvand, siis suurinvestorid vajavad mingit lisaboonust, milleks võiks olla riigi ja piirkonna kui ettevõtluuskoha kuvand.

Seadused Eestis on ettevõtjasõbralikud, ettevõtete alustamine on tehtud võimalikult lihtsaks ning kiireks. Täna on seda võimalik teha isegi ID-kaardiga internetipangas. Eestis tegelevad juristid ettevõtluse seadusandluse loomisega ning valitsus sobilike e-lahenduste juurutamisega, mis muudab ettevõtluskliima eriti soodsaks. Kõige selle põhjal võib öelda, et Eesti tegeleb küll edukalt positiivse kuvandi loomisega riigi tasemel, kuid paraku mitte maakondade tasemel.

Kuigi käesolev bakalaureusetöö selgitas välja Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandi üldjooned, ei tähenda see seda, et uuringut ei oleks võimalik edasi arendada. Tulevastes uuringutes tuleks kasuks, kui lisaks ekspertintervjuudele viidaks läbi laiaulatuslik küsitlus, mis kaasaks ettevõtlusega seotud vastajaid igast Tartumaa vallast. See on aga nii suuremahuline ettevõtmine ning sobib pigem magistri- või doktoritööks.

Eelnevat arvesse võttes võib järeldada, et laiaulatuslikuma uuringuga jõutakse sarnastele järeldustele nagu käesolevas bakalaureusetöös. Laiaulatuslikum uuring loob baasi laiema ülevaate saamiseks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvand ettevõtjate ning ettevõtlusspetsialistide seas.

Uuringu raames viidi läbi üheksa intervjuud. Intervjueeritavad jagunesid kahte gruppi: kolm neist olid ettevõtluse arendamise eest vastutavad spetsialistid ning kuus ettevõtjad. Viimane rühm jagunes veel omakorda kaheks: suurettevõtjad ja väikeettevõtjad. Viimase rühma moodustasid põhiliselt töötuks jäänud ning hiljuti oma firma loonud inimesed.

Uuringu põhilised uurimisküsimused olid:

1. Milline on Tartumaa kuvand suur- ja väikeettevõtjate seas ning kas see meelitab ettevõtlusega tegelema?
2. Kuidas tajuvad Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna mainet ettevõtluse arengu eest vastutavad spetsialistid?

Põhilised hüpoteesid olid:

1. Ettevõtte alustamisel on pigem oluline elukoha lähedus ja vajalike tootmispindade olemasolu kui kuvand
2. Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandile mõjub positiivselt ülikoolide lähedus ja neist tulev kvalifitseeritud tööjõud
3. Tartu maakond erineb teistest maakondadest pigem tootmiseks oluliste vahendite saadavuse ning maakonna juhtide poolest
4. Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvandit mõjutab negatiivselt Tartumaad ülejäänud Eesti ja maailmaga ühendab nõrk taristu
5. Ettevõtluse spetsialistid on maakonna suhtes pigem positiivselt meelestatud
6. Sotsiaalne vastutus on ettevõtjate jaoks teisejärguline

Uuringust selgus, et Tartumaa kui ettevõtluskeskkonna kuvand sõltub aja jooksul saadud erinevatest kogemustest ning seega koosneb ka mitmetest erinevatest

aspektidest.

Tartumaa kuvandi panevad kokku faktorid, mille poolest piirkond tuntud on. Sellisteks võib pidada:

- haritud tööjõu olemasolu piirkonnas, mis on võimalik tänu mitmete ülikoolide olemasolule maakonnas ning mis võimaldab ettevõtetesse palgata parimatest parimaid lõpetajaid;
- mitmete riigiasutuste olemasolu Tartus teeb eraettevõtjatel raskemaks parimate ülikoolilõpetajate värbamise;
- maakonnas ei ole ettevõtlusele orienteeritud omavalitsusjuhte, kes oleks võtnud enda õlule ülesande asuda ettevõtjatega läbirääkimistesse ning otsida võimalusi ettevõtjate juurdemeelitamiseks;
- ühtlasi puudub maakonnas kindel ettevõtjate toetamise süsteem, mis mõjutab eelkõige väikeettevõtjaid, kes vajavad esmajoones rahanduslikku abi oma ettevõtluse alustamiseks
- Tartumaa kuvandile mõjub negatiivselt keeruline ligipääs piirkonda, mis on tingitud väljaehitamata Tallinn-Tartu maanteest ning vaid üksikutest lennuliinidest.

Kuigi teooria ütleb, et kuvand mõjutab teatud määral inimeste otsuseid, ei tulnud uuringu käigus läbiviidud intervjuude põhjal välja, et kuvand oleks mõjutanud intervjuueeritud ettevõtjaid Tartumaale investeerima. Kuvand muutub oluliseks rahvusvaheliste investorite puhul, kes tundmata riiki ja maakonda, peavad oma otsuse langetama nõ kuuldu ehk kuvandi põhjal.

SUMMARY

The purpose of this thesis was to find out the image of Tartu county as a business environment among entrepreneurs and entrepreneurship experts.

For this purpose, nine interviews were conducted. The interviewees were divided into two groups: three interviewees were specialists responsible for developing a proper environment for entrepreneurship; and six interviewees were entrepreneurs. Most of the latter were lately unemployed people who had decided to found their own business.

The main questions in the thesis were:

1. What is Tartu county's image among small and big entrepreneurs and does that image entice people to start their own business?
2. How do the entrepreneurship specialists perceive the image of Tartu county as a business environment?

The main hypotheses of the thesis were:

1. When starting a new business, the closeness of one's home and existence of proper production facilities is more important than the image;
2. The image of Tartu county as a business environment benefits from the closeness of universities and the qualified workforce produced by them;
3. Tartu county is different from other counties because of the availability of proper production facilities and the attitude of county's leaders;
4. A negative impact on Tartu county's image as a business environment is the weak infrastructure that connects the county to rest of Estonia and the world;
5. Entrepreneurship specialists are rather positive about the Tartu county;
6. Social responsibility is secondary for entrepreneurs.

It appeared from the thesis that the image of Tartu county as a business environment depends on different experiences gained in time and therefore it consists of many

different aspects.

The image of Tartu county consists of factors that define the region. These are:

- Thanks to many universities in the county there's always a supply of educated workforce that allows companies to hire the best of the best;
- Due to many governmental institutions in Tartu county, it's more difficult for entrepreneurs to employ the best graduates;
- The lack of business-orientated local leaders means there is no discussion with the entrepreneurs and no efforts to entice more entrepreneurs into the county;
- There is no common system to support entrepreneurs in the county. That affects smaller businesses the most since they need mostly financial aid to start a business;
- The image of Tartu county suffers from the lack of means to arrive in the county—unfinished road between Tallinn and Tartu, the lack of airlines.

Although in theory image influences people's decisions to certain extent, it didn't appear, based on the interviews conducted in the purposes of this thesis, that image had influenced entrepreneurs to invest in Tartu county. Image is important for international investors who, without knowing the country and the county, must make their decisions based on hearsay or image.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Berger, A. A. (2000). *Media and communication research methods: An introduction to qualitative and quantitative approaches*. USA: Sage Publications, Inc.
2. Bromley, D. B. (1993). *Reputation, Image and Impression Management*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
3. Fombrun, Charles, J. (1996). *Reputation: Realizing Value from the Corporate Image*. Harvard Business School Press
4. Kerem, K. & O. Raju & M. Randveer (1999) *Mikroökonomika*. Pärnu: TEA
5. M. Vos and H. Schoemaker (2006), *Monitoring public perception of organisations*, Amsterdam: Boom
6. *Maailmapanga kodulehekülg*, URL (kasutatud aprill 2011)
<http://www.doingbusiness.org/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB11-FullReport.pdf>
7. Past A. (2007). *Mainekujundus ettevõtluses ja poliitikas*. Tartu: Äripäeva Kirjastus
8. Past, A. (1996). *Eesti linnade imago linnaelanike silmis*. Käsikirjaline magistritöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool. Tartu.
9. Smith R. D. *Reputation and Image*, URL (kasutatud detsember 2010)
<http://faculty.buffalostate.edu/smithrd/PR/reputation.htm>.
10. *Statistikaameti kodulehekülg*, URL (kasutatud jaanuar 2011)
<http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Database/Majandus/10Majandusuksused/02Ettevadjad/02Ettevetjad.asp>.
11. *Statistikaameti kodulehekülg*, URL (kasutatud jaanuar 2011)
<http://www.stat.ee/ppe-44977>.
12. *Tartu maakonna kodulehekülg*, URL (kasutatud detsember 2010)
<http://www.tartumaa.ee/?op=body&id=3>.
13. *TNS Emori kodulehekülg*, URL (kasutatud detsember 2010)
<http://www.emor.ee/eesti-mainekaim-suurettevote-on-swedbank/>.
14. Vihalemm, T. (2008). *Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid*, URL (kasutatud detsember 2010)
http://www.jrnl.ut.ee/MKUM/2008_kevadsemester_Standardiseerimata_Intervjuu

/Kursuse_m aterjal_iseseisvaks_lugemiseks/Intervjuu_tutvustus.pdf.

LISAD

Lisa 1. Intervjuud

Lisa 1.1. Aare Villem, ettevõtja, Luunja vald

Millises Tartumaa vallas Teie ettevõtte tegutseb? Millega see ettevõtte tegeleb?

Luunja vallas. Mina tegelen perearhiivide digiteerimisega.

Miks valisite ettevõtte asukohaks Tartu maakonna või ehk õigemini Luunja valla?

No sest ma elan siin.

Ei tulnud ka mõtet, et teeks kuhugi mujale?

Kuna see on mul ühemerefirma, teen seda kodukontoris.

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

Mis meenub esimesena... noo...kui ma elan Tartumaal siis loon oma ettevõtte ikka Tartusse.

Kas oskate öelda, millised on erinevused Tartumaa ning mõne teise maakonna ettevõtluskeskkona vahel?

Erinevused võivad olla populatsioonis, et kuidas...kuidas seda öelda..rahvastikus. Kõrval valdades, kus on inimesi vähem, on ettevõtlust vähem.

Oskate öelda, kas Tartumaal või Luunja vallal on mingeid eeliseid?

Ma arvan, et, noh, Luunja vald on teine vald Tartu valla kõrval siin Tartumaal ja ta hõlmab osaliselt ka mingil määral Tartu linna. Linnalähedus ja kokkupuutlikkus linnakontingendiga.

Saan aru, et Teil on ühemerefirma, kuid olete äkki kursis, kui lihtne või raske on Luunja kandis ja üldse Tartumaal tööjõudu leida?

Aa...ma arvan, et see ei ole eriti raske leida tööjõudu. Oleneb millega firma tegeleb ja mis on tema töövaldkond. Kuna minul on nii spetsiifiline saan hakkama ka ühemehefirmaga.

Kas Teie ettevõtmist mõjutab kuidagi logistiline asukoht, kaugus sadamast ja lennujaamast?

Ei mõjuta. Absoluutselt ei mõjuta.

Kas ülikoolide rohkus on Teie ettevõtmist kuidagi mõjutanud?

Ei ole.

Aga mis te arvate, kuidas ülikoolide rohkus üldse maakonnale mõjuda võiks? Ja niipalju lõpetajaid tuleb.

Kuidas nüüd öelda.. ma arvan, et maapiirkondades mõjutab äkki Maaülikool. Just selle põllumajanduse poole pealt. Kuna, noh, on suured maapinnad käes, mõjutaks tõenäoliselt just Maaülikooli areng, mitte just see ülikooli areng.

Milline on Luunja omavalitsuse roll teie ettevõtmises.

Igatpidi positiivne. Nagu sa tead, jäin ma töötuks. Luunja vald igati toetas mu ettevõtmist. Esialgu küll moraalselt, aga praegust käivad läbirääkimised firmale väikese finantsilise abi taotlemiseks.

Kui lihtne Teil ettevõtlust alustada oli?

Ma ütleks, et suhteliselt lihtne, kuna olin selle valdkonnaga tegelenud juba oma kümme aastat.

Milline oli omavalitsuse tugi?

Noo...hmm...no selline moraalne abi või toetus.

Milles see moraalne abi seisnes?

Kuna minu firma tegemine on suhteliselt spetsiifiline, siis noh, väga paljud tuttavad kes olid skeptilised, siis Luunja omavalitsus, vallavanem ja muud tegelased olid sellega väga nõus ja isegi tegin mõned tööd Luunja MTÜdele, niisugustele organisatsioonidele.

Kontakt MTÜdega tuli omavalitsuselt või leidsite ise?

See oli läbi selle, et oeh..mitte omavalitsuse poolt aga vallasiseselt aga mitte konkreetselt ega otseselt valla juhtkonna poolt.

Olete mõelnud oma ettevõtte kolimise peale või uue alustamise peale mujal?

Ei ole praeguse seisuga.

Kui mõelda üldse ettevõtlusele Luunjas ja Tartumaal, siis milliste sõnadega seda kirjeldaksite?

(Mõtleb) Pigem ütlesin Luunja vallas ettevõtluse arendamine alustamine on väga positiivne. Omavalitsus suhtub väga positiivselt ja mõistvalt alustavatesse ettevõtjatesse.

Kuivõrd Te tunnete ettevõtjana sotsiaalset vastutust? Vastutust luua uusi töökohti.

Ma ütleks nii, et... ma ei ole sellel erialal... sellel teemal, millega tegelen, on suhteliselt väga tähtis roll. Mu tegevus talletab ajalugu, just individuaalsel tasemel.

Aga kui suur on suhe enda äraelatamise ja maailma paremaks muutmise vahel?

Ma pakuks 20 protsenti äraelatamine ja 80 protsenti maailmaparandamine.

See on ehk juba korduv küsimus, kuid mis tegurid motiveerisid just Luunja valda investeerima.

Noh, nagu ma ütlesin, siis ma elan siin.

On teil plaanis oma ettevõtlust laiendada või mis peaks muutuma, et laiendaksite oma ettevõtlust.

Ma arvan sedapidi, et esialgu mitte ei laiendaks, kuna see on suht spetsiifiline, ma pigem jääks esialgu oma kitsale profiilile.

Lisa 1.2. Rein Kilk, suurettevõtja, Tartu vald

Mis tegevusala ettevõtteid teil Tartumaal on?

Ma arvan, et maakonnas, pean nüüd mõtlema, on küll kinnisvara, ma pole kindel, kuidas see vormistatud on.

Aga Tartu linnas?

No linnas on terve rida: on hotellid, osalus Tartu hotellis, siis kuulub mulle Antoniuse hotell. Siis veel terve rida toitlustusettevõtteid: Püssirohu kelder, Ülikooli kohvik, Zumzumi kohvik. Tartu sadam, siis opereerin või on mul kinnistu turu taga, seal on Sadamateater peal. Siis on seal see sadamaturg, Statoili taga üks büroohoone, seal on suurosalus 50 protsenti. Ma kardan, et võin neid loetlema jäädagi.

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

(Pikk vaikus) Tartus on ühelt poolt suurtootmine, Pere toidutööstus. Emotsionaalselt meenuvad Tartuga seoses need asjad, mis ma olen korda teinud – vanad hooned, mis olen korda teinud ettevõtluse vormis: Haridusministeeriumi maja, Ülikooli kohvik, Püssirohu kelder.

Miks valisite Tartu maakonna oma ettevõtluspaigaks?

Sest ma olen Tartu mees, olen siin sündinud-kasvanud, olen siit pärit, siin hariduse omandanud. See on iseenesestmõistetav.

Kas teil on ettevõtteid ka muudes maakondades.

Muidugi.

Millised ja kus?

Jõgeval, kus on siis Werol loomulikult, üks puidutööstus. Viljandi maakonnas on, Sakala puidutööstus, Pärnus. Samas väärtuse järgi võttes võib kinnisvara Tallinnas olla rohkem väärt kui muud ettevõtmised kokku.

Millised on erinevused Tartumaa ja teiste maakondade ettevõtluskeskkondade vahel?

See pole seostatav maakonnaga vaid sellega, kes hetkel juhivad. See on huvitav teema. 90ndate alguses, kui siin olid arad juhid. Midagi ei otsustatud, ei erastatud. Mitmed juhid läksid näiteks Pärnusse, kus ettevõtluskliima oli palju soodsam. Siin oli kõik sumbunud, mindi mujale ja praegu Tartus midagi väga uut ei tahaks teha, kuna siin pole nii sõbralik kui mujal.

Te mõtlete nüüd linnavõimu?

Just. See pole niivõrd partei, vaid konkreetne inimene, kes seda võimu teostab. Et kas ta on aldis. Näiteks Jõgevamaal oli Aivar Kokk – väga aldis ettevõtjatega suhtlema. Sama oli Pärnus, selline suund ja poliitika, et tulge Pärnumaale, tulge investeerige siia. See on selline, hästi selline oluline, kes poliitilist võimu teostab.

Ehk siis Tartumaal praegu on poliitiline võim...

Mitte Tartumaal, aga Tartus. Praegu maavanemate mõjuvõim on vähenenud, seetõttu räägime praegu linnadest ja linnapeadest. Maavanematel on praegu tiibu kärbitud, neil ei ole praegu täna teha palju, nad on suhteliselt piiratud.

Kas Tartumaal on eeliseid teiste maakondade ees?

Noo ma ... teadupärast suurem ettevõtlus toimub Tallinnas. Aga Tartu on teine seepärast, et siin on palju riigiasutusi, ja... ja ta on küllaltki suur linn. Suurem näiteks kui Pärnu. Samas geograafiliselt on Pärnu parem, mitmete ettevõtete tegemisel.

Kuidas kirjeldaksite Tartumaa tööjõu kvaliteeti, selle leidmise raskust/lihtsust?

Noo ta ei ole kehvem kui mujal... riigiettevõtted ehk võtavad... on see konkurents natuke suurem. Väga palju riigiettevõtteid, kus inimesed leiavad tööd: ministeerium, riigikohus, ülikool...kes võtab...üldiselt ma ei ole tajunud, et Pärnumaal või Tartumaal oleks inimeste osas suur erinevus.

Aga näiteks Tartu ja Tallinna vahel?

Tallinnas on inimesi rohkem, see on selge. Seal on valik suurem. Ja kui pakkuda näiteks inimesele Valgast või Tartust tööd Tallinnas, siis inimene kolib üsnagi meeeldi Tallinnasse. Kui pakkuda võimalust, et tule Tallinnast Pärnusse tööle või Tartusse, siis tõeline vastus on "EI". Peab olema pakkumine...väga tõsine pakkumine, et vahetaks elukohta Tallinnast Lõuna-Eestisse.

Mis on Teie arvates selle põhjus, et inimesed tahavad Tartust ära kolida?

Ega nad ei taha, ei taha otseselt ära kolida. Tallinn on lihtsalt selline tõmbekeskus. Tallinn on ju alates lennuväljast... suuruselt... ja vaba aja veetmise võimalused on võrreldes muu Eestiga... Eesti mõttes on ikka suurlinn.

Kuidas mõjutab Tartumaa asukoht Teie ettevõtmist, kaugus lennujaamast ja sadamast.

Olen natuke imestanud selle üle, et Tartu juhid, ja need, kes Tartust pärit on, siis isegi Ansip pööras nagu kuidagi... ei ole näidanud vaimustust üles Tallinn-Tartu maantee väljaehitamise osas. Küsimus ongi selles, et Tallinn-Tartu maantee, me näeme, kuidas paneb elu kihama. Mina ütleks nii, et kui saab Tallinn-Tartu maantee valmis suuremalt jaolt, siis on hoopis teine asi. Siis pole probleemi.

Kas ülikoolide rohkus Teie ettevõtmist kuidagi mõjutab?

Kunagi ma võtsin, 90ndate keskpaigas, terve selle ülikooli majandusteaduskonna teise kursuse, võtsin tööle, nii et eks ta ikka...eks ta ikka...toetab...selles mõttes on hea.

Milline on Tartumaa omavalitsuste roll Teie ettevõtmises? Milline on nende mõju?

Tihti peale, kui on omavalitsusjuht... või on suhelda vaja... on vingus näoga, juba siis ei taha...no ei paku huvi sinna minna, sellepärast et, ma ise olen väga palju näinud, kus näiteks kohalike omavalitsuse juht on kutsunud inimesi ja inimesed tulevad... Pärnu oli selline...

Olete mõelnud ettevõtete kolimise peale mõnda teise maakonda? Või uue alustamist mujale?

Noh ei sellepärast, mingi jonnist pärast ei tee keegi, see on selge, et ei ole.

Aga muude tegurite pärast?

No kui on lihtsalt logistiliselt mingi asi. Werol näiteks asub logistilistel põhjustel. Kui oleks tööjõudu võimalik lihtsamini saada, arvan, et see on üks võimalus.

Milliste sõnadega võiks iseloomustada Tartumaa ettevõtlust?

Noh praegu ta on... ma ei näe mingit sära ei ole. Mingit põhjust, miks peaks siin ettevõtet tegema ei ole praegu.

See on linnavõimu pärast?

Ma arvan küll jah.

Kuivõrd te ettevõtjana tunnete sotsiaalset vastutust? Näiteks vajadus luua maakonda uusi töökohti.

No kui ma mõtlen, et olen vanade hoonete restaureerimisse investeerinud 200 miljonit oma raha, vanas rahas, siis ma arvan, et tunnetan küll seda. Noh töökohti ei loo küll keegi sellisel põhjusel, et töötutele tööd anda. Parem maksad makse ja no... see oleks küll turu risustamine.

Mis tegurid motiveerisid teid Tartumaale investeerima?

Noh, kui üks kodudest on siin.. ju siis rajada midagi siia kõrvale, uut elamist.

Mida tuleks muuta, et te veel investeeriksite või investeeriksite rohkem?

Novot, see on nüüd küsimus kohalikule omavalitsusele.

Kas te ettevõtjana tunnete, et muudate maailma paremaks?

No muidugi.

Millega?

No kui ma organiseerin. Kasvõi sellega, et olen siin linnas teinud ühe muinsuskaitse objekti korda. Olen muutnud inimeste arusaama Tartu linnast, missugune Tartu linn välja nägi 70 aastat või 100 aastat tagasi.

Kas Tartu maakonda investeerides on oluline ka see, et inimeste elu Tartumaal muutuks paremaks?

(pikk vaikus) Kaudselt, kui inimene tahab kasumit teenida, siis kui teha asi, mis ei meeldi teistele, siis ta ju ei teeni kasumit.

Lisa 1.3. Raivo Külasepp, Grüne Fee

Millises Tartumaa vallas tegutsevad Teie ettevõtted?

Luunja.

Mis tegevusala ettevõtted teil on?

Põllumajandus.

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

Asukoht.

Mis mõttes?

Kaugus Tallinnast ja Riiast on üpris sama, üpris hea. Samuti Helsingist.

Miks valisite ettevõtte asukohaks Tartu maakonna?

Siin olid kasvuhooned olemas, oli soodne pinnas äri alustamiseks.

Aga muud faktorid, näiteks, et seal olid paremad tingimused kui mujal?

Ei, sellist asja ei olnud.

Kas Teil on ettevõtteid muudes maakondades?

Ei ole.

Aga oskate öelda, millised on erinevused Tartumaa ning mõne teise maakonna

ettevõtluskeskkonna vahel?

Noh, Tartu on ikkagi Eesti suuruselt teine linn. Tallinn on küll suurem, aga sealgi on omad probleemid. Tallinnas on ka kallim, kui vaadata töajõu poole pealt. Samas jällegi on seal valik suurem.

Aga kuidas on lood töajõu kvaliteediga?

Noh, eks siin ole igasuguseid. Mõned inimesed on head, teised mitte. Eks see probleemne muidugi ole, et kuna töötuid on nii palju, siis tahe teha tööd ja töajõu oskused ei lähe mõnikord meile vajalikul viisil kokku.

Kas ülikoolide rohkus maakonnas on teie ettevõtmist kuidagi mõjutanud?

Eks Maaülikool ole. Nendega oleme erinevalt koostööd teinud ja inimesi saanud.

Aga kuidas võiks ülikoolide rohkus maakonnale üldiselt mõjuda?

Noh, Tartu Ülikooliga teeme vähem koostööd. Aga ma arvan, et positiivselt. Kui inimene siin õpib, on soetanud endale eluaseme ja jääb siia, siis on see hea.

Milline on Tartumaa omavalitsuste roll Teie ettevõtmises?

Ega siin muud rolli ei ole, et niikaua on hästi, kui nad otseselt ettevõtlust ei takista oma kohalike maksude või muude vahenditega.

Kas on oht, et hakatakse takistama?

Praegu ei ole, aga vahepeal siin mõeldi sellele jah.

Kui lihtne on Tartumaal ettevõtlust alustada?

Suhteliselt lihtne.

Milline on omavalitsuste tugi ettevõtluse alustamisel?

Ei oska öelda.

Kas olete mõelnud ettevõtte kolimise peale muude maakonda?

Ei ole.

Aga uue ettevõtte alustamisele mõnda teise maakonda?

Eks mõtteid ole igasuguseid olnud, isegi välismaale oleme mõelnud.

Milliste sõnadega võiks iseloomustada Tartumaa ettevõtlust?

Suurus ja asukoht.

Kuivõrd te ettevõtjana tunnete sotsiaalset vastutust?

Ikka tunneme.

Aga milles see teie jaoks seisneb?

Noh, me oleme vallas üpris suur töandja, seega hoolitseme selle eest, et inimestel tööd oleks.

On teil plaanis veel investeerida ning mida tuleks muuta, et te veel investeeriksite või investeeriksite rohkem?

(Mõtleb) Kui vaadata siin lähiriikides, siis seal on põllumajandus hoopis teises seisus. Toetuste poole pealt.

Aga see on rohkem üleüldine Eesti poliitika, mitte kohaliku omavalitsuse rida?

Ega kohalikel omavalitsustel polegi suurt rolli, võimu. Maavalitsuste osa selles on üpris väike.

Kas Tartu maakonda investeerides on oluline ka see, et inimeste elu Tartumaal muutuks paremaks?

Noh, selles mõttes on äritegevus ikka selleks, et kasumit teenida, aga kui selle käigus muutub inimeste elu paremaks, siis miks mitte, jah.

Lisa 1.4. Urmo Männik, väikeettevõtja

Millises Tartumaa vallas te ettevõtte tegutseb?

Tartu vallas.

Ja millega ettevõtte tegutseb?

Pagaritööstus.

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

(Vaikus.)

Kas on mingi omadus, kuidas kirjeldada?

Ma ei oskagi ütelda. Ma ei teagi, dokumentatsioon tuleb korda ajada ja ega siin muud polegi eriti. Abi palusin ka valla poolt, aga ei tulnud midagi sealt.

Nii et omavalitsuse tuge Teil olnud ei ole?

Põhimõtteliselt ei ole.

Aga kui omavalitsuse jutule läksite, kas moraalne tugi oli olemas?

Nojah, seda küll. Et aitame majandustegevuse registreerimisega.

Miks valisite Tartu maakonna?

Sest ma elan siin.

Mingeid muid põhjuseid lisaks elukohale ei olnud?

Noh, meil oligi plaanis, et siin, kus elame, siin ka tegutseme. Suund ongi esialgu Tartu ja Tartu vald.

Aga nüüd, kui juba natuke tegutsetud on, ei ole tekkinud mõtet, et koliks kuhugi ära?

Ma arvan... et ei ole tekkinud mõtet.

Oskate öelda, mis erinevus võib olla Tartumaa ja mõne teise maakonna ettevõtluskeskkonna vahel?

Ütleme, et Lõuna pool asuvad vallad näiteks Põlva vald, need toetavad alustavaid ettevõtteid mingite summadega.

Aga Tartu vallas on liiga palju alustavaid ettevõtteid või milles see raha saamise mure võib olla?

Ma ei teagi ausalt öeldes. Teised alustavad ettevõtteid pole ka saanud mingit raha. Ei ole vahendeid.

Oskate öelda, milline on Tartumaal töäjõu kvaliteet?

Minul ei ole üldse pagaritööstusega pistmist olnud, aga mu abikaasal on 10 aastat olnud. Töäjõu kvaliteet on väga hea.

Ega oska öelda kui lihtne või raske võib olla inimesi leida Tartumaal?

Ma pole mõtelnud sellele ausalt öeldes... Tundub, et päris raske võib olla oskustöölise leidmine, kes teeks armastusega tööd. Kes ei teeks tööd raha pärast.

Kuidas kirjeldaksite Tartumaa logistilist asukohta? Kas see on ettevõttele soodne koht?

Jaa, ma arvan küll. Sest Tartu linn jääb minule 10km kaugusele, Jõgeva linn jääb 30-40km kaugusele.

Aga Tallinn, Pärnu?

Hetkel ma sinna kaupa ei saada. Aga teen väga head koostööd ühe transpordifirmaga, transpordiga ei tohiks probleeme tekkida. Kui kliente on, siis miks mitte.

Kas teid kuidagi lennujaama ja sadama kaugus ettevõttest ka mõjutab?

Kuna pagaritööstus on kõik värske kraam. Sa mõtled ekspordi seisukohalt?

Just.

Ma kardan küll, et kui, siis ainult mingi külmutatud värk tuleb kõne alla. No tordid veel ja kringlid, neil on pikem säilivusaeg.

Kas ülikoolide rohkus maakonnas on teie ettevõtet kuidagi mõjutanud?

Hetkel küll vist ei ole.

Oskate arvata, kuidas see võiks maakonda mõjutada?

Tegelikult ei oskagi ütelda, pole selle peale mõtelnud. Kindlasti võiks mõjutada, kui noortel tekib rohkem raha, siis kas nad panevad õlle peale raha või ostavad saiakese.

Kui lihtne Tartumaal ettevõtlust alustada oli?

No tegelikult omakapital peab olemas olema. Seadus küll muutus uuest aastast. Aga see peab olemas olema, see 40 000 krooni. See on ikka enda ettevõtmine, kui tahad alustada, siis alustad. Suhteliselt lihtsaks on see ka tehtud. Veebikeskkonnas täidad ankeedid ära, saab maksta.

See on siis juba üle-eestiline, mitte asukoha spetsiifiline.

Jah, seda küll. Aga ega siin Tartu vallas ka mingeid probleeme ei olnud. Ma ei põrganud sellega kokku...veterinaartoiduameti pabereid on niikuinii vaja..see kõik on üle-eestiline.

Milliste sõnadega võiks iseloomustada Tartumaa ettevõtlust?

Ma olen nii värske ettevõtja, et ei oska vastata sellele.

Kas te ettevõtjana sotsiaalset vastutust tunnete? Et inimestele näiteks tööd anda.

Eks kindlasti endal ole omad unistused. Et omal külal läheks hästi ja oleksid paremad võimalused.

Aga kuidas saaksite tekitada suuremad võimalused?

Eks kindlasti tuleb ettevõtet edasi arendada ja kasvõi luua siia ettevõtte baasil kasvõi

töökohadki. Siin on noort põlvkonda peale tulemas, võib-olla keegi läheb pagariks õppima.

On teil plaanis ettevõttesse veel investeerida?

Hetkel ma investeerin. Kuu pärast tulevad uued ahjud. Hetkel ei olegi nii palju investeerinud. Taotlesin töötukassast rahasid, ettevõtluspõhivara soetamiseks. Asi läheb võimsamaks.

Mida tuleks muuta, valla ja maakonna tasemel, et rohkem investeeriks?

Põhimõtteliselt ütleme, et mul on siin kõrvalhoone, mille tarbeks esitasin ka vallale selle avalduse. See lükati külma kõhuga tagasi. Arvan, et pigem olekski, kui inimene tahab kodu juurde teha mingi autoremont vms, siis võiks toetada alguses, anda näiteks kasvõi laenu... võiks selline väike abipaketike olla.

Kas ettevõtjana tunnete, et muudate maailma paremaks?

Eks ettevõtjad on ka kahe peale väljas: kes raha pärast ja kellele see on eluviis.

Ja teile on see?

Pigem eluviis. Noh, elada on ka vaja samas. Või mida sa elu paremaks muutmise all mõtled?

Nii nagu ise näete.

Noh, hetkel sponsoreerin siin "Laulud õpetajatega".

Nii et muudate kohalikku elu paremaks?

Noo muidugi, kui unistusi ei ole, eesmärke ei ole, siis ei liigu edasi.

Lisa 1.5. Neinar Seli, suurettevõtja

Millises Tartumaa vallas Teie firmad tegutsevad?

Maakonnas on ainult mõned linnalähedased kinnistud. Oot-oot, Aaslavas on mõned laod, mis on välja renditud. Valgamaal on põllumajandust.

Mis tegevusala ettevõtetega tegemist?

Estiku Plastar, tootmine ja siis maakonnas Uusnurme vallas on kinnisvaraarendamine, 44 krunti on ja Aaslavas on laoteenus, rendime välja. Noh äriregistrist saad ise ka vaadata. Tartus on Tasku, Dorpati kinnisvara, politseimaja.

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

Tartu on eelkõige ülikool, Vanemuine, Tartu Õlletehas ja kliinikum, Ülikooli kliinikum ehk õpetav haigla. See on Eesti meditsiini lipulaev.

Miks valisite ettevõtluskohaks Tartumaa?

See ei ole mingi katseeksitusmeetod, see on ikka sünnijärgne..

Teil on ettevõtmisi ka muudes maakondades?

Valgamaal on kinnisvara. Aruküla.. seal on siis tootmine, mille lõpetasime ära kõrge aktsiis... ja kõrge kahjumiga.

Millised on erinevused Tartumaa ja mõne teise maakonna ettevõtluskeskkonna vahel?

Kui tegeled põllumajandusega, siis erinevus väljendub põllumaade kvaliteedis. Lõuna-Eesti kvaliteet on kehvem, kui Põhja või Kesk-Eesti. Tooraine poole pealt.. näiteks Põhja-Eestis on õunte saadavus parem, marjade seente saadavus jällegi Lõuna-Eestis parem. Kõik sõltub sellest, mida sa teed. Mida lähemal tooraine tootmisel on, seda rentaablim see tootmine on.

Estiko Plastari puhul, ta on traditsiooniliselt siin olnud.

Kas Tartumaal on eeliseid teiste maakondade ees?

Ega ettevõtja vaatab kahte põhiasja: üks on kvalifitseeritud töäjõud. Ja ega siin muidu ei oleks näiteks Tartus IT-st Playtechi, Webmediat. Järelikult on siin targemat ,haritud kaadrit võimalik saada. Kõik sõltub ikkagi sellest, millises nišis sa oled. Tartus tuleb vaadata, mida õpetatakse Eesti Maaülikoolis ja mis haridust antakse sealt välja. Need, kes täna õpivad insenerideks ei tohiks lähiaastatel töötä jääda.

Nii, et põhimõtteliselt võib öelda, et Tartumaal on kvalifitseeritud töäjõudu lihtne leida?

Jah, põhimõtteliselt.

Kuidas kirjeldaksite Tartumaa logistilist asukohta?

Tartu on küll arengu kohapealt väga heas kohas, 200 kilomeetrit Tallinnast ei ole eriti pikka maa.. samas need samad Playtechi Iisraeli omanikud räägivad, et New Yorki on ikka lihtsam lennata kui siia Eestisse või Tartusse nii et ju siis ikka see probleem on. Kogu oma teaduspotsentsiaali laia maailma viia või siia tuua pole kerge, kuna regulaarliine pole eriti.

Mis puudutab sadamat, siis kasvõi see kokkulepe sadamaga, et tuuakse Hispaaniast siia turistid ja need lähevad sadamast kruiisile.. ega muudest riikidest saa neid tuua, sest teised kasutavad regulaarlennuliine, aga meil neid pole eriti.

Kas ülikoolide rohkus on Teie ettevõtmist mõjutanud?

Ikka paremuse suunas. Sa saad hea kaadri kätte, kui on vaja uut mingit sellist spetsialisti, siis selle saab Tartust kätte. Nii nagu ma olen oma sõbraga rääkinud, kes töötab juura alal. Tema saab siit andekamad tudengid kätte.

Milline on Tartumaa omavalitsuste roll Teie ettevõtmises? Milline on nende mõju?

Olematu.

Omavalitsus ja kohalik võim ei mõjuta kuidagipidi?

Noh, oleneb jälle, mis sektoris sa tegutsed. Kinnisvaras ei saa ju ühtegi planeeringut ilma omavalitsuseta teha.

Kas Tartumaa omavalitsused on ettevõtlust soosivad?

Ei, tegelikult ma ei tea ühtegi omavalitsust, kus ei ole soosiv, Enamus on aru saanud, et kui on töökohti, siis tuleb maksutulu neile. Sellest sõltub ju kohaliku omavalitsuste eelarve. See on eriti väiksemates kohtades, et nad püüavad meelitada.

Nii et võib öelda, et Tartumaal on lihtne ettevõtlust alustada?

Eks igal pool on lihtne. Aga rohkem võiks inimesi välja koolitada. Tihti kardetakse

seda alustamist ja alati pole ka seda 40 000 krooni. No nüüd saab ka ilma selleta. Leian, et koolides peaks hakkama see haridus peale, et saaksid oma algteadmised ettevõtlusest sealt kätte.

Milline on omavalitsuste tugi ettevõtluse alustamisel?

Ohh, ma ei tea, ma olen juba nii kaua tegutsenud. Mis tugi saab olla...võib-olla sellist bürokraatiat, näiteks kinnisvaraarenduses võiks vähem olla.

Aga olete mõelnud oma ettevõtete kolimise peale kuhugi muude maakonda või uue alustamisele mujal?

Ei ole. Ma ei näe, et kuskil mujal oleks paremaid võimalusi rohkem moosida või midagi taolist.

Kuivõrd te ettevõtjana tunnete sotsiaalset vastutust? Näiteks vajadust luua maakonda uusi töökohti või kuidas tunnetate oma rolli maksutulutoojana?

Ega ettevõtja mõtle kunagi, et saaks rohkem makse maksta. Kui maksad kõik maksud ausalt, saad öösel rahulikult magada – see ongi sotsiaalne vastutus.

Kui palju te investeerides mõtlete sellele, et muudaks inimeste elu paremaks?

Eks Tartumaal iga tegija mõtleb selle peale, et mitte ainult kasumit teenida, vaid ka tagasisidet töötajalt..selline tunnustusvajadus on ettevõtjal nagu poliitikul. Et “vaata milline maksmaksja ma olen...” Et oled kohalik tööandja.

Mida võiks muuta, et investeeriks rohkem?

Maksusüsteem on igal pool ühesugune.. aga noh..kui alustada millestki, siis kindlasti toiduainetööstusi, põllumajandusega seonduvat tasuks väärtustada rohkem.

Milliste sõnadega iseloomustaksite Tartumaa ettevõtlust?

Tartumaa ja Tartu on tegelikult üks väiksemaid tööpuudusega regioone. Kui ettevõtte tuleks investeerima peaks olema tööpuudus alates 6-7 protsendist. Alla selle sa ei jõua kvalifitseeritud tööjõudu. Aga Tartus, tänu ülikoolidele, tänu riigiasutusele, mis siin on olemas, on tööpuudus üks madalamaid.

Lisa 1.6. Indrek Einasto, väikeettevõtja Vara vald

Millises Tartumaa vallas Teie ettevõtte tegutseb? Millega see ettevõtte tegeleb?

Vara vald, tegeleb võistlusmootorrattaste (ka quad, ATV) eriettevalmistusega tippportlastele,

nende kõrgendatud nõudmisi arvestades (mootorite ja vedrustuse häälestamine igale sõitjale eraldi nende soove ja vajadusi arvestades).

Mis meenub esimesena, kui mõelda äritegevusele Tartumaal?

Annab tunda nn. ääremaal olek, kliendibaas on seetõttu ahtake, mida saab siiski käesoleval ajal ka masuga siduda, kuna tsiklite erikohtlemine on kulukas.

Miks valisite ettevõtte asukohaks Tartu maakonna?

Elukohajärgselt, ettevõtte asub kodutalu kõrvalhoones, mistõttu on võimalik töid paindlikult organiseerida, pluss võistlusmasinate kohese testimise võimalus.

Kas Teil on ettevõtteid muudes maakondades? Mis eristab neid Tartumaal olevatest ettevõtmistest?

Ei ole.

Kas oskate öelda, millised on erinevused Tartumaa ning mõne teise maakonna ettevõtluskeskkonna vahel?

Puudub kogemus, kuigi tundub, et nt. Tallinnale lähemal on teatud teenustepakkumine tulusam, kuna potentsiaalseid kliente asub Põhja-Eestis rohkem.

Kas Tartumaal on eeliseid teiste maakondade ees? Mis need on?

Ei näe küll mingeid eeliseid.

Kuidas kirjeldaksite Tartumaa tööjõu kvaliteeti ning inimeste leidmise lihtsust/raskust?

Hindan tööjõu kvaliteeti üldiselt heaks, kuigi kipun arvama, et teatud spetsialiste ei ole lihtne leida.

Näiteks oma ettevõttesse on väga raske leida spetsialisti, kel oleks sellised teadmised ning kogemused kaasaegse võistlustehnikaga (tänapäevased võistlusrattad nõuavad väga laialdasi teadmisi-kogemusi mootorite, toiteseadmete ja vedrustuse vallas, nende tuunimine on keerukas ja nõuab suurt pühendumust, head keelteoskust, teadmisi, mida meil ei ole võimalik nt. kutsekoolis omandada).

Kuidas kirjeldaksite Tartumaa logistilist asukohta? Kuidas mõjutab Teid lennujaama ja sadama kaugus ettevõtetest?

Minu ettevõttele otsest mõju lennuvälja ja sadama kaugelolekus pole, kuna puuduvad vastavad eksporditüübid.

Kas ülikoolide rohkus maakonnas on teie ettevõtmist kuidagi mõjutanud? Kuidas ülikoolide rohkus võiks Tartumaa ettevõtlust mõjutada?

Pole mõelnud.

Milline on Tartumaa omavalitsuste roll Teie ettevõtmises? Milline on nende mõju?

Minu ettevõtte ei tunne erilist mõju omavalitsusel, pole senini tunda ei otsest toetust ega ka vastuseisu.

Kui lihtne on Tartumaal ettevõtlust alustada? Milline on omavalitsuste tugi ettevõtluse alustamisel?

Ettevõtluse alustamisel mingeid takistusi ei näe. Tugi sõltub tõenäoliselt ettevõtlusvormist.

Kas olete mõelnud ettevõtte kolimise peale muude maakonda või uue ettevõtte alustamisele mõnda teise maakonda?

Kuna minu tegevus ei täida mu aega täies ulatuses, siis otsustasin rajada ettevõtte kodu lähedusse, et vabadel hetkedel oleks võimalik tarvilikke majapidamistöid teha. Ehk mujale kolimise peale pole mõelnud.

Milliste sõnadega võiks iseloomustada Tartumaa ettevõtlust?

Tartumaal tundub ettevõtlus üha enam elavnemise märke näitavat, inimesed üritavad enesele ise meeldivat tööd tekitada.

Kuivõrd Te ettevõtjane tunnete sotsiaalset vastutust? Näiteks vajadus luua maakonda uusi töökohti ning oma rolli valla tuluallikana.

Sotsiaalset vastutust näen kõigepealt oma ja lähiümbruse laste ning noorte ees, et on võimalus siiski ka maakohas huvitavat tööd teha.

Mis tegurid motiveerisid Teid Tartumaale investeerima?

Ikka elukoht. Arvan, et sedasorti ettevõtlusel (võistlusrataste erikohtlemine) on ka keskustest eemal olles tulevikku.

On Teil plaanis veel investeerida ning mida tuleks muuta, et te veel investeeriksite või investeeriksite rohkem.

Investeeringisplaanid loomulikult on, sedasorti teenust pakkudes peab kogu aeg ajaga kaasas käima, kuid investeerimine sõltub otseselt klientide rohkusest ja jõukusest, ka sponsorite huvist tehnikaspordi vastu.

Kas Te ettevõtjana tunnete, et muudate maailma paremaks?

Tunnen, sest teenindades sporti, näen kuidas võidud inimesi motiveerivad, mitte ainult sportlasi, vaid ka nende perekondi- tuttavaid.

Kas Tartu maakonda investeerides on oluline ka see, et inimeste elu Tartumaal muutuks paremaks?

On ikka oluline.

Lisa 2. Intervjuud ettevõtluse spetsialistidega

Lisa 2.1. Intervjuu Kristiina Liimandiga – Tartumaa Arendusselts SA juhataja

Mis meenub esimesena kui mõelda Tartumaa ettevõtlusele?

No vist küll innovatiivsus.

Mis mõttes?

Uuenduslikkus ... vajadus selle järgi. Meil on ülikool ja tohutult palju ideid, mitu ülikooli isegi. Ülikoolis on ideid nii palju, kuid need pole piisavalt välja tulnud. Eriti maaettevõtluses.

Kas on mõni vald, kus tundub, et on rohkem ettevõtlikke inimesi kui teistes valdades?

Kindlasti linna lähipiirkond. Kui vaadata Tartumaad tervikuna, on väga suured erinevused. Nagu kaks Tartumaad: linn, linna ümbrus ja ülejäänud Tartumaa, mis sarnane Lõuna-Eestiga

Kust see ülejäänud Tartumaa hakkab?

Linna ümbruse vallad, need, mil on linnaga ühine piir, on üks osa. Juba Võnnu, Mäksa ja Peipsi ääre kant on juba teistmoodi.

Millises Tartumaa vallas on enim ettevõtjaid?

Kui nüüd oskaks peast öelda. Pakuks Ülenurme valda.

Kas Tartumaa ettevõtlus on ennekõike välisinvestoriga suured ettevõtted või on rohkem nn pereettevõtteid?

Kui maakonda vaadata, linna kohta ei oska öelda, siis ikkagi väikesed ettevõtted.

Kas Tartumaa on soodne koht ettevõtluseks?

Arvan küll, et on soodne. Eesti tervikuna, arvestades maksusüsteemi, on soodne. Eesti on vist 30. kohal mingis tabelis.

Mis tegurid Tartumaa soodsaks/mitte soodsaks teevad?

Tartumaa on... noh arvan, et meil on kõige võibolla .. inimesed on meie väärtus. Tartumaa inimene on keskmisest kõrgema haridustasemega.

Millised on Tartumaa eelised teiste piirkondade ees?

Hea küsimus. Ei ole väga kerge vastata. Mõtlen natuke. Arvan, et Tartu Ülikool.

Selles mõttes, et haridus on lähedalt võtta või et toodetakse haritud inimesi?

Siin on ajupotentsiaali hästi palju. Kui seda rohkem integreerida igapäevaellu ja arendada ettevõtlust uuenduslikus suunas ja hakata ettevõtetele lisandväärtust looma läbi teaduspõhise majanduse. Tuua ülikool piltlikult rohkem Peipsi ääre valda.

Koostöö Tartu linnaga on ääretult oluline, et linn positsioneeriks ennast maakonnakeskuseksena.

Millised erinevused on Harjumaa ning Tartumaa ettevõtluskeskkondadel? Nt võimalus maksta väiksemat töötasu, madalamad kulutused kinnisvarale, kommunaalidele vmt.

Ei oska seda võrdlust nii hästi tuua. Mis on Harjumaaga võrreldes. Ei ole sellist erinevust.

Töötasu on võrdne?

Ei ole võrdsed. Kindlasti on Tallinna ümbruses kõrgem. Eks Tartumaa kaotabki rahvastikku Tallinnale ja välismaale, kui vaatame, kuhu inimesed ära lähevad.

Millised on miinused?

Kindlasti on see koostöö. Ei tehta piisavalt koostööd.

Kelle vahel koostöö puudub?

Tartu linna ja Tartu maakonna, Tartu linna ja Lõuna-Eesti. Omavalitsused omavahel. Ei suudeta kokku leppida ühistes prioriteetides. Meil on siin kaks väga olulist objekti, millega Tartu tundus kindlasti tõuseks, aga ei lepita kokku. Et teine vald panustab teise valla objekti. Siiaamaani on rohkem olnud nii, et vallad ajavad oma asju.

Kas Tartumaa omavalitsused on nõ ettevõtlussõbralikumad kui mõne muu piirkonna omavalitsused? Nt majanduslik, moraalne, seaduslik toetus on parem, halvem?

Mina olen küll märganud trendi, et sõbralikkus on arenenud. Mõni aasta tagasi oli tunnetatav, jäi mulje, et ettevõtlus on kaugem teema: "meil on muud küsimused" öeldi, kui vallas kohapeal käisid. Aga tänaseks päevaks, arvan, et see on päris palju muutunud. Nähakse, et ettevõtjate kaudu tulevad maksud, mille peal asi püsti püsib.

Mitmed vallad on hakanud tegelema ettevõtluse arendamise soodustamisega.

Kuidas on Tartumaa kui ettevõtluskeskkond viimase viie aastaga muutunud? Millised on 3-5 põhilist muutust?

Üks asi ongi see, et erinevad osapooled on hakanud nägema omavahelisi seoseid. Meil on tekkinud mõned koostöövõrgustikud. Näiteks on ühinenud 21 turismiettevõtet ühiseks võrgustikuks.

Kui keeruline või kerge on Tartumaal leida kvalifitseeritud tööjõudu?

Arvan, et Tartumaa on suhteliselt heas situatsioonis ja suhteliselt kerge on leida. Samas kui Peipsi poole minna, siis kindlasti ei ole võimalik leida.

Kas ja kuidas mõjutab Teie ettevõtlust kaugus sadamatest ning põhilennujaamast?

Tartu lennujaam on väga hea, et see tuli. Kindlasti sadamate arendused, mida Peipsi äärde plaanitakse, arendaks turismi.

Aga kas põhisadama ja põhi lennujaama kaugus võib olla takistuseks, miks mõni ettevõtte Tartusse ei tule?

Arvan, et pigem mitte. Ei tea ka tegelikult. Mõnda suurt kontserni..pigem on mingid muud põhjused.

Kas Tartumaal on Teie hinnangul võrreldes teiste piirkondadega vähem, võrdselt või rohkem ettevõtlust?

Oleneb kellega võrrelda. Vähem kui Harjumaal, rohkem kui näiteks Valgamaal.

Kui suur on omavalitsuste roll Tartumaale ettevõtete meelitamiseks? Nimetage mõni omavalitsuste tegevus Tartumaale ettevõtjate meelitamiseks?

Linna lähivallad on loonud mõned sihtasutused, tehtud on infrastruktuuriprojekte ja toetatud on ettevõtete tulemist valda. Samas arvan, et ülioluline on ka see, mis keskkonna sa inimestele lood. Peab olema selline keskkond, kus inimesed tahaksid elada ja töötada. Tuleks keskenduda heaolu kasvule piirkonnas.

Kas omavalitsustel on tuntav roll ettevõtete juurde meelitamiseks?

Minu meelest on see praegu suhteliselt kaootiline. Oleks vaja mingi strateegiat või plaani.

Mida Teie hinnangul annaks teha, et Tartumaa ettevõtjasõbralikumaks muuta?

Minu mõte on see, et saaksime edasi areneda oma tugevuste baasil. Loodusvarade inimressursi baasilt. Näiteks kui mõni ülikool arendab välja mingid uued võimalused, näiteks metsanduses. Neist võimalustest on vähe kasu, kui puudub initsiatiiv ja inimesed, kes seda arendust veaksid.

Mis sektori ettevõtjaid Tartumaal enim on?

Tartu maakonnas on primaarsektor kindlasti ja teenindus.

Lisa 2.2. Intervjuu Siim Ausmehega – Tartu Ärinõuandla SA spetsialist

Mis meenub esimesena kui mõelda Tartumaa ettevõtlusele?

Ma arvan et Tartu linna kesksus. Suuremad ettevõtted on Tartu linna koondunud, tegelikult ka Elva linna. Ja mina ütleks veel, mis meenub, on turismiettevõtete vähesus maakonnas, linnas on isegi okei, aga maakonnas on vähem.

Kas on mõni vald, kus tundub, et on rohkem ettevõtlikke inimesi kui teistes valdades?

Vaadates statistika, kuhu näiteks kasvõi kõige rohkem alustava ettevõtluse toetusi tuleb, siis Tartu linn. Mulle tundub, et Tartu linna on majanduskeskus, mitte ainult maakonnas vaid kogu Lõuna-Eestis.

Aga kui Tartu välja jätta?

Teine, ma arvan, on Elva.

Miks just Elva?

Oma suuruse tõttu. Ma arvan, et veel ka Tartu vald, Ülenurme vald ja Luunja vald. Need on sellised kohad, mis on ümber Tartu linna, kuhu see nõ tootmine ja tegutsemine on üle läinud. Kus on tööstuspargid. Näiteks Ülenurme vallas on eraettevõtjate poolt loodud tööstuspark, seepärast on seal rohkem ettevõtteid.

Kas Tartumaa ettevõtlus on ennekõike välisinvestoriga suured ettevõtted või on rohkem nn pereettevõtteid?

Ei oskagi niimoodi öelda, sest Tartu linnas on suurettevõtted enamjaolt pooleks. Mul ei ole mingit statistika välja võtta, kas mõni ettevõte on välisosalusega või mitte. Väljapool Tartut on enamjaolt väikeettevõtted. Võibolla mõnes vallas on suurettevõtte, aga arvan, et enamus on ikka 4-5 töötajaga ettevõtted.

Kas Tartumaa on soodne koht ettevõtluseks?

Mis sa selle all mõtled, et kas on loodud mingid eeldused?

Näiteks.

Kui vaadata asukohta, siis tundub, et isegi oleks, aga kui vaadata tegelikkust, siis ehk neid uus ettevõtteid tuleb, aga pigem on selline erinevus Tartumaa enda sees ka. On Peipsiäärne piirkond, mis on äärmiselt vaene piirkond ja tänu keeelistele teguritele ei ole ka ettevõtlusaktiivsust. Ettevõtteid on vähe ja ei tule juurde ka.

Tartu ja Tartu ümbruses jällegi tuleb ja ei oskagi isegi öelda, mida omavalitused ettevõtluse elavdamiseks teevad.

Võibolla võib välja tuua Luunja valla, mis toetas eelmisel aastal uute töötajate kaasamist. Ehk kui keegi võttis uusi inimesi tööle, siis vald nagu premeeris neid ettevõtteid mingite summadega või kuidagi aitas kaasa.

Muudes omavalitsustel, kui küsida, kuidas te ettevõtlusele kaasa aitate, siis kõlab vastuseks, et: me ei tee mingeid takistusi selle jaoks. Need tööstuspargidki, ühtegi tööstusparki v.a Tartu linnas ei arenda ükski omavalitsus ise.

Omavalitsuste poolset toetust seega peale Luunja kuskil ei ole?

Otseselt ei ole, aga ei saa öelda, et ei toetata. Ettevõtteid ikka kaasatakse valla või linna tegemistesse. Kohapeal ka, kui ettevõtja tuleb vallavalitsusse ja ütleb, et on selline mure, siis tõenäoliselt leitakse võimalus. Mulle on pigem jäänud kumama, et ega aduta, et ainuke asi mis maksutulu toob on ettevõtlus tegelikult.

Millised on Tartumaa eelised teiste piirkondade ees?

Üks suur eelis on asukoht. Võib-olla mingil moel eelis, et siin on transiitteed, infrastruktuur: lennuväli, rongiühendused, inimesi on palju. See, milles pole praegu üldse arengut on see, et ülikooli teadmisi ja oskusi ei rakendata maakondades. Kui vaadata erinevaid toetusi, siis näiteks innovatsioonitoetused on kõik linna tulnud. Aga väljaspool Tartut seda pole.

Võib öelda, et kokkuvõttes on teadustegevus tugevus. Lähedus Loode-Venemaale ja Lätile.

Millised erinevused on Harjumaa ning Tartumaa ettevõtluskeskkondadel? Nt võimalus maksta väiksemat töötasu, madalamad kulutused kinnisvarale, kommunaalidele vmt.

Tõenäoliselt palgad erinevad suhteliselt vähe, sest kõige eelisarenenud piirkonnad on Tartumaa ja Harjumaa.

Erinevus on kasvõi see, et Harjumaal on palju ettevõtlust seotud transiidiga. Tartust sõidab lihtsalt rong läbi.

Püsikulud, kas Tartumaal on väiksemad?

Elekter on üldjuhul suurtootjatele niikuinii börsil, tõenäoliselt kommunaalteenused võivad olla odavamad, aga samas ei usu, et nende osa suur võib olla. Töjõukuludes võib erinevusi olla.

Millised on miinused Harjumaa ees?

Kui vaadata ettevõtete arvu ja ettevõtlikkust, siis see on tõenäoliselt miinus. Võib-olla pole ettevõtteid nii ühtlaselt Tartumaa peale jagunenud. Enamik ettevõtteid on suurtes keskustes. Võib-olla Harjumaal on see ühtlasemalt jagunenud.

Ja ma ei tea, kas see on miinus, et Tartumaal on omavalitsushaldusreform tegemata, samaaegselt ka Harjumaal. Võib-olla annab see mingi efekti tulevikus.

Kas Tartumaa omavalitsused on nõ ettevõtlussõbralikumad kui mõne muu piirkonna omavalitsused? Nt majanduslik, moraalne, seaduslik toetus on parem, halvem?

Ei tea. Kokkupuude teiste piirkondadega puudub. Kasvõi selline organisatsioon on olemas nagu Tartumaa arendusselts. Sinna on kaasatud ka ettevõtjad, tundub, et omavalitsused ja ettevõtjad on aktiivses suhtluses.

Kuidas on Tartumaa kui ettevõtluskeskkond viimase 5 aastaga muutunud? Millised on 3-5 põhilist muutust?

Põhilised muutused on vast need, et juurde on tulnud palju nõ teadusarendustegevusega seotud ettevõtteid. Mõtlen maakonda tervikuna koos linnaga. Viie aasta jooksul on tekkinud päris suured tööstusalad, kus oleks kohe võimalik kasvõi homne päev hakata arendama. Vb on see areng olnud, et Tartu lennuväik on olemas

Kui keeruline on leida kvalifitseeritud tööjõudu?

Andmed ees ei ole, et palju on Tartumaal töötuid, samas mulle tundub, et Tartumaal on lihtsam leida, kui Võru- või Valgamaal.

Ülikooli pärast?

Ülikooli, teine on meil kutsehariduskeskus, mis on väga tugev õppeasutus.

Siin on tegelikult suuretevõtted, kes koondasid masu ajal. Need inimesed ei ole kuhugi ära kadunud. Seetõttu tundub, et kvalifitseeritud tööjõud on olemas.

Kas ja kuidas mõjutab Teie ettevõtlust kaugus sadamatest ning põhileenujaamast?

Eks ta ikka mõjutab. Sõidad pea 5 tundi Tallinna lennujaama, suur osa tööpäevast. Arvan, et ettevõtjaid väga oluliselt mõjutab.

Kui sõita Tallinn-Tartu maanteel, siis on mõnikord näha Kodumaja grupi rekkaid moodulmajadega, mis tuleb Tallinna viia, et sealt edasi Rootsi või Norra viia. Eks sellega mingeid logistilisi probleeme tekib.

Tartumaal on vähem, võrdselt või rohkem ettevõtlust?

Enamiku teiste piirkondadega on rohkem ettevõtlust.

Kui suur on omavalitsuste roll Tartumaale ettevõtete meelitamiseks? Nimetage mõni omavalitsuste tegevus Tartumaale ettevõtjate meelitamiseks?

EASis on programm, mille raames koostatakse ülevaade erinevate piirkondade võimalustest. Ettevõtetega tegekae intervjuusid ja selle põhjal peaks uuel aastal mingeid analüüsid ja asjad toimuma, turundustegevust planeerima. Tartus on 22st omavalitsusest liitunud 8.

Mida Teie hinnangul annaks teha, et Tartumaa ettevõtjasõbralikumaks muuta?

Lihtsalt võib-olla mõelda selle peale, kuidas olemasolevaid ettevõtteid aktiveerida ja panna rohkem koostööd tegema ja selle baasilt uusi ettevõtteid siia meelitada.

Mis sektori ettevõtjaid Tartumaal enim on?

Ma ei tea. Arvan, et mingi teenindussektor on see põhiline. Toiduainetööstust on vähem. Metall-, elektroonika-, puidutööstuseettevõtteid. Turism on ka väiksema osakaaluga minu meelest.

Lisa 2.3. Intervjuu Piret Arusaarega – Tartu Ärinõuandla SA juhataja

Mis meenub esimesena kui mõelda Tartumaa ettevõtlusele?

Toimivad traditsioonilised ettevõtluse lipulaevad toiduainete tööstuses, metalli- ja elektroonikatööstuses, puidutööstuses. Samas on kiirelt kasvava potentsiaaliga IT-valdkonna ettevõtted ja uued valdkonnad (meditsiin, biotehnoloogia jt.).

Märksõnadeks vast: taibukas ja tark!

Kas on mõni vald, kus tundub, et on rohkem ettevõtlikke inimesi kui teistes valdades?

Palju sõltub asukohast. Linnalähedastes valdades on rohkem ettevõtlust, linnast kaugemal jälle rohkem kodanikualgatusel põhinevaid ettevõtmisi.

Millises Tartumaa vallas on enim ettevõtjaid?

Üldiselt ikka linnalähivaldades. Kõige rohkem Ülenurme vallas

Kas Tartumaa ettevõtlus on ennekõike välisinvestoriga suured ettevõtted või on rohkem nn pereettevõtteid?

Põhiliselt mikroettevõtted kuni 10 inimesega.

Kas Tartumaa on soodne koht ettevõtluseks?

Jah. Meil on väga haritud rahvas, aktiivne tugi avaliku sektori poolt, hästi toimivad tugistruktuurid.

Mis tegurid Tartumaa soodsaks/mitte soodsaks teevad?

Meil on väga haritud rahvas, aktiivne tugi avaliku sektori poolt, hästi toimivad tugistruktuurid.

Oluline on meeldiv, rahulik ja turvaline elukeskkond.

Kitsaskohaks võibolla kaugus logistilistest sõlmpunktidest.

Millised on Tartumaa eelised teiste piirkondade ees?

Vt. eelmist. Lisaks turvaline ja sõbralik elukeskkond.

Millised erinevused on Harjumaa ning Tartumaa ettevõtluskeskkondadel? Nt võimalus maksta väiksemat töötasu, madalamad kulutused kinnisvarale, kommunaalidele vmt. Millised on miinused?

Väiksem töötasu on eeliseks, aga see on suhteline. Sõltub valdkonnast ja spetsialisti tasemest.

Elukeskkond on Tartumaa eeliseks.

Tartumaa miinuseks võrreldes Tallinnaga on kaugus logistilistest sõlmpunktidest.

Kas Tartumaa omavalitsused on nõ ettevõtlussõbralikumad kui mõne muu piirkonna omavalitsused? Nt majanduslik, moraalne, seaduslik toetus on parem, halvem?

Ma arvan, et Tartumaa KOVd on ettevõtlussõbralikumad, mingeid konkreetseid eeliseid ei oska välja tuua.

Kuidas on Tartumaa kui ettevõtluskeskkond viimase 5 aastaga muutunud? Millised on 3-5 põhilist muutust?

Tööjõuturul on rohkem kvalifitseeritud tööjõudu; suuremat tähelepanu on hakatud pöörama tootlikkusele ja rahvusvahelistumisele. Lisandunud on palju uusi mikroettevõtteid, kes loovad küll uusi töökohti kuid samas jagavad ümber ka turgu. Kõik on ikka tasakaalus.

Kui keeruline või kerge on Tartumaal leida kvalifitseeritud tööjõudu?

Praegu on kõrge pakkumine, tööjõuturul on piisavalt eriala spetsialiste kui kõrgharidusega spetsialiste.

Kas ja kuidas mõjutab Teie ettevõtlust kaugus sadamate ning põhilenujaamast? Mõjutab. Vt. eelmisi punkte.

Kas Tartumaal on Teie hinnangul võrreldes teiste piirkondadega vähem, võrdselt või rohkem ettevõtlust?

Statistiliselt oleme Eesti keskmise ligi või allpool. Kuid ettevõtlusaktiivsus on viimaste aastate jooksul kasvanud kiiremini kui teistes maakondades.

Kui suur on omavalitsuste roll Tartumaale ettevõtete meelitamiseks? Nimetage mõni omavalitsuste tegevus Tartumaale ettevõtjate meelitamiseks?

Peamiselt Tartu linn – spetsiaalne ettevõtlusportaal, tööstusalade väljaehitamine, aktiivne tegevus Tartu lennuvälja rahvusvahelistumiseks.

Mida Teie hinnangul annaks teha, et Tartumaa ettevõtjasõbralikumaks muuta?

Ei ole hetkel konkreetseid uusi ettepanekuid.

Mis sektori ettevõtjaid Tartumaal enim on?

Jae- ja hulgikaubandus – ca 20% ettevõtete arvust

Veondus, laondus, side – ca 14%

ehitus – ca 12%

kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus - ca 12%

põllumajandus ja metsamajandus – ca 10%

töötlev tööstus – ca 8%

äri-, kinnisvara- ja finantsteenused – ca 8%.